

KURDISTAN PRESS

ROJNAMA HEFTEYÎ • HAFTALIK GAZETE

PRICE

BIHA • FİYAT

2.5 DM

5 Skr

3 G

2.5 Sfr

1 £

1.5 \$

•Tel; [46] Ø8-29 83 32

•Telex; 131 42

•Telefax; Ø8-29 50 56

DIYARBEKİR CEZAEVİNDE AÇLIK GREVİ VE ÖLÜM ORUCU DEVAM EDİYOR!

DİRENİŞTE 43. GÜN

• Diyarbekir 1 Nolu Cezaevinde devrimci tutukluların sürdürdüğü açlık grevi ve ölüm orucu, isteklerin kabul edilmemesinden dolayı halen devam ediyor!

• 43. Gününe giren açlık grevi ve 2. haftasını dolduran ölüm orucu tehlikeli bir aşamada. Bir çok tutuklu kan kusuyor!

• 150 civarında öğrencinin de bir hafta önce destek amacıyla açlık grevine başlamasıyla, destek eyleminde bulunan tutuklu yankınlarının sayısı 200'e ulaştı.

• SHP Genel Merkezi, Diyarbekir SHP İl Yönetimi'ni açlık grevine destek verdiğinden dolayı görevden aldı!

• Direnişin 40. gününde açlık grevinde bulunan yaklaşık 300 devrimci tutukludan 127'si eylemi geçici olarak bıraktı!

• Diyarbekir ve diğer cezaevlerinde devrimci tutukluların sürdürdüğü açlık grevleri ve ölüm oruçlarını desteklemek amacıyla Avrupa'nın değişik ülkelerinde çeşitli dayanışma eylemleri yapılıyor.

SAYFA 2

Prof. Şakiro Miho

“SSCB Kürtlere yardım etmelidir”

• “Kürtlerin SSCB'den daha fazla şeyler beklemleri elbette doğaldır. Kürtlerin içinde buldukları bu ağır trajedi karşısında dünyadan büyük protestolar yükselmeliydi.”

• “Gorbaçov liderliğinde parti, dünyaya olduğu gibi, kendi evi SSCB'ye de yeni bir gözle bakıyor.”

• “Ezilen bir millet olarak Kürtlerin de SSCB'nin yardımını almaları gerekir. Ben, prestroika ve glasnost politikaları ile bu yardımların daha da artacağına inanıyorum.”

SAYFA 5

Kürdistan gezi notları

• “Kürdistan'da ilk göze çarpan şeyler: Atatürk heykelleri, askeri kışlalar, polis ve jandarma karakolları ve her yerde karınca sürüsü gibi hazır ve nazır olan asker ve polislerdi. Dışardan giden insanların fazla şeyler sorup öğrenmesine de gerek yoktu!..” Gönüllü muhabirimiz M. Serhad'ın gezi notları sayfa 5 te.

Sucên nijadperestî zêde dibe

• Li gor lêkolînekê li Swêdê di navbera salên 1984 û 1987 an de dor 2 hezar sucên rasîstî (nijadperestî) çêbûne.

RUPEL 10

Li Swêdê Efriqa Başûr: Sjöbo

RUPEL 10

İ. Ahmed:

“Biz hareketin aşiretlere dayanmasını istemiyorduk.”

SAYFA 7

DIYARBEKİR'DE AÇLIK GREVİ VE OLÜM ORUCU DEVAM EDİYOR!

Direnışte 43. Gün

- Diyarbekir 1 Nolu Cezaevinde devrimci tutukluların sürdürdüğü açlık grevi ve ölüm orucu, tutukluların isteklerinin kabul edilmemesinden dolayı halen devam ediyor!
- 43. Gününe giren açlık grevi ve 2. haftasını dolduran ölüm orucu tehlikeli bir aşamada! Bir çok tutuklu kan kusuyor!
- 150 civarında öğrencinin de bir hafta önce destek amacıyla açlık grevine başlamasıyla, destek eyleminde bulunan tutuklu yakınlarının sayısı 200'e yaklaştı.

- SHP Genel Merkezi, Diyarbekir SHP İl Yönetimi'ni açlık grevine destek verdiğinden dolayı görevden aldı.
- Direnişin 40. gününde açlık grevinde bulunan yaklaşık 300 devrimci tutukludan 127'si eylemi geçici olarak bıraktı!
- Diyarbekir ve diğer cezaevlerinde devrimci tutukluların sürdürdüğü açlık grevleri ve ölüm oruçlarını desteklemek amacıyla Avrupa'nın değişik ülkelerinde çeşitli dayanışma eylemleri yapılıyor!

ANK • Diyarbekir

Diyarbekir 1 Nolu Cezaevinde 43 gündür devam eden açlık grevi ve iki hafta önce başlayan ölüm orucu tehlikeli bir aşamaya girdi.

1 Ağustos Genelgesi ve diğer cezaevlerine yapılan sürgünlere karşı başlatılan eylemler, isteklerin kabul edilmemesi üzerine halen devam ediyor.

Yaklaşık 300 devrimci tutuklunun sürdürdüğü açlık grevini 127 tutuklu 40. günde geçici olarak bırakma kararı aldı. Açlık grevi ve ölüm orucunda bulunan 24 tutuklunun sağlık durumu endişe verici bir durumda. Tutuklu temsilcilerinin dışarıya ilettikleri bilgilere göre; *Fuat Değer, Şirin Tunç, Mahmut Şahin, Meki Aksoy, Ali Haydar Akgün ve Ali Özdemir*'in sağlık durumları oldukça tehlikeli bir hal almış bulunuyor. Bu tutukluların kan kustukları ve tedavi kabul etmedikleri belirtiliyor.

Açlık grevi ve ölüm orucu çeşitli örgüt davalarından yargılanan devrimci tutukluların ortak eylemi olarak sürdürülüyor.

Devrimci tutukluların direnişine destek amacıyla tutuklu yakınlarının başlattığı açlık grevi ve ölüm orucu da genişleyerek sürüyor.

Tutuklu yakınlarından *Saliha Şener, Sabriye Sözen, Hanife Takır* fenalaşarak baygın bir şekilde bir kaç kez hastaneye kaldırıldı. Hastanede kendine gelen tutuklu yakınları tedavi kabul etmeyerek, tekrar direnişe devam ettiler.

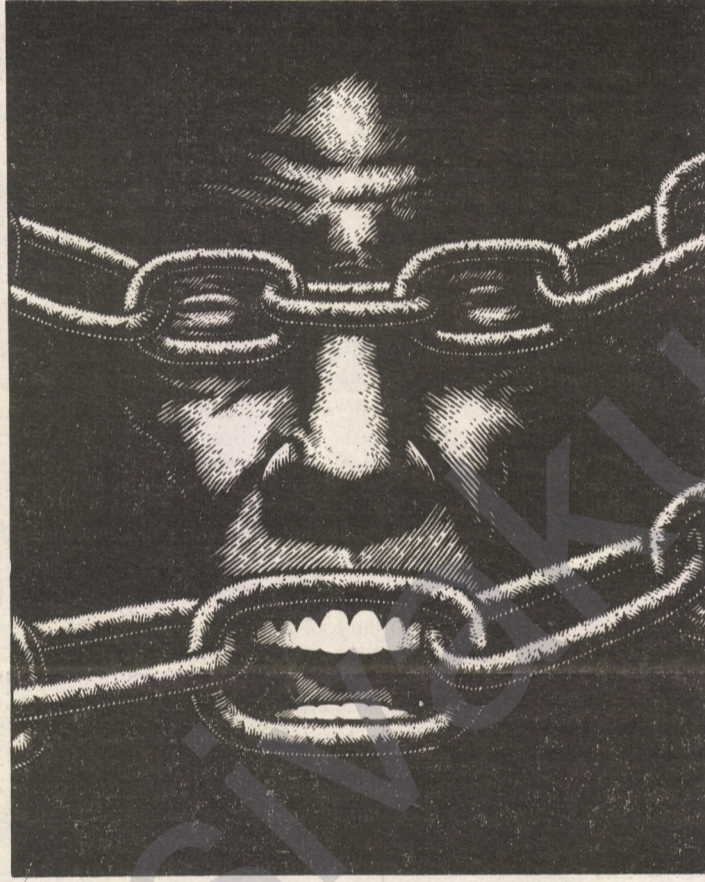
Bir hafta önce tutuklu yakınlarının eylemine Dicle Üniversitesi'nde okuyan 150'ye yakın öğrencinin katılımıyla eylem daha da genişledi.

29 Kasım salı günü SHP Genel Merkezi, tutuklu yakınlarının sürdürdüğü direnişe destek verdiği için, Diyarbekir SHP İl Yönetimi'ni görevden aldı.

SHP İl Başkanı Nurettin Aydın ile birlikte görevden alınan yöneticiler içinde, Selahattin Aslan, Sinan Erdem, Yaşar Kurtuluş, Ali Karakaş, Ergun Bayram, Adem Firik, Kemal Aras, Kemal Bingöl, Şükrü Erciyes, Hasan Beksek, Hüseyin Açıkgöz, Suphi Demir ve Muharrem Demir bulunuyor.

TC Yalancısıdır

Diyarbekir ve diğer cezaevlerinde sürmekte olan dire-

nişler karşısında TC, uzlaşmaz bir tavır takınmış bulunuyor. Adalet Bakanı yaptığı açıklamalarda tutukluların taleplerinin kabul edilmeyeceğini bir kaç kez belirtti.

12 Eylül'den sonra Kürdistan ve Türkiye'deki cezaevlerinde tutuklular çeşitli haklar için bir çok zorlu direniş gerçekleştirmişti.

Diyarbekir Cezaevi, 12 Eylül yöntemi altında devrimci militanların canı pahasına direnişlerin odağı haline gelmişti. Ocak 1984 direnişii ile tutuklular istedikleri hakların bir çoğunu elde ederek direnişe son-

vermişlerdi. Ancak, cezaevi idaresi Şubat 1988'de daha önce kazanılan hakları ortadan kaldırarak, Diyarbekir'de yeni bir direnişin yükselmesine sebep olmuştu. Adeta planlı bir biçimde tırmandırılan direniş, TC tarihinde görülmedik bir biçimde Başbakan Özal'ın tutukluların taleplerinin kabul edildiğini TV'de açıklaması üzerine son bulmuştu. Özal, kürtçe konuşma talebini de kabul edip, ardından Brüksel'e uçmuş Avrupa'ya oldukça şirin görünebilmişti.

Şubat 1988 direnişinden sonra Diyarbekir Cezaevinde bulunan devrimci tutuklular, Türkiye'nin diğer cezaevlerine sürülerek kazanılan haklar kullanılmaz duruma sokulmuştu.

Başbakan Özal'ın milyonlarca insanın önünde Türkiye televizyonunda verdiği teminat lafta kalmış, TC'nin yalancı bir devlet olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştı.

Avrupa'da destek eylemleri

Batı Almanya:

Türkiye ve Kürdistan'daki tutuklularla dayanışma amacıyla 15 Kürt ve Türk 19 Kasım günü Frankfurt'ta açlık grevine başladı.

Eylem yerinde stand açan komite, açlık grevinde olan tutuklular için uluslararası dayanışma gösterilmesini istedi.

İsviçre:

TKP/ML Hareketi, Av- Dev-Genç, TKEP, Rızgari, Devrimci İşçi ve Kava örgütleri İsviçre'nin çeşitli kantonlarında ağırlıklı olarak da Lugano kantonunda 100'e yakın kişinin katılımıyla 23 Kasım'dan beri tutukluların direnişini desteklemek amacıyla açlık grevine başladıkları açıklandılar.

İsveç:

Kürt Örgütlerinin İşbirliği Komitesi, Politik Tutuklularla Dayanışma Komitesi, İsveç KOMKAR ve İsveç Türk Kadınlar Derneği ortak bir bildiriyle İsveç Dışişleri Bakanlığı ve politik partilere baş vurarak, Türkiye ve Kürdistan cezaevlerinde devam etmekte olan direnişleri desteklemeleri yönünde istekte bulundular.

□ Sayın okuyucularımız, Gazetemizin eski sayıları tükendiğinden bu konudaki isteklerinizi yerine getiremiyoruz. Eski sayıların istenmemesini rica ederiz.
□ *Xwendevanên berêz hejmarên kevin yên Kurdistan Press nema-ye, ji ber wî, em nikarin daxwaziyên hin xwendevanan pêkbinin. Tika me ji we hejmarên kevin nexwazin.*

Yazar Mahmut Baksi arkadaşımızın annesinin vefatından dolayı duyduğu acıyı paylaşır, ailesine başsağlığı dileriz.

Kurdistan Press çalışanları

ÖZÜR

Yayın yönetmenimiz geçirdiği bir ameliyat nedeni ile bu haftaki yazısını yazamadı. Okuyucularımızdan özür diliyoruz.

Kurdistan Press
Çalışanları

Daxuyani

Berpirsiyarê rojnama me ji bo ku emeliyetek giran derbaskir nikaribû vê hefte nivîsa xwe bini-visîne. Bila xwendevanên me li me biborin.

Xebatkarên
Kurdistan Press

Yunanistan'ın mülteci politikası değişiyor

□ Yunanistan'daki politik mülteciler tehdit altında. Yunan makamları bir politik mülteciyi Türkiye'ye teslim etmek için tutukladı.

□ 1984 yılından beri politik sığınmacı olarak Yunanistan'da bulunan Hasan Nurcan politik faaliyetlerinden ötürü Türkiye'de 8 yıl hapse mahkum edilmişti.

ANK • Atina

Manisa Akhisar Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 1982 yılında politik faaliyetlerinden ötürü 8 yıl ağır hapis cezasına çarptırılan Hasan Nurcan 1984 yılında politik sığınmacı olarak Yunanistan'a geldi.

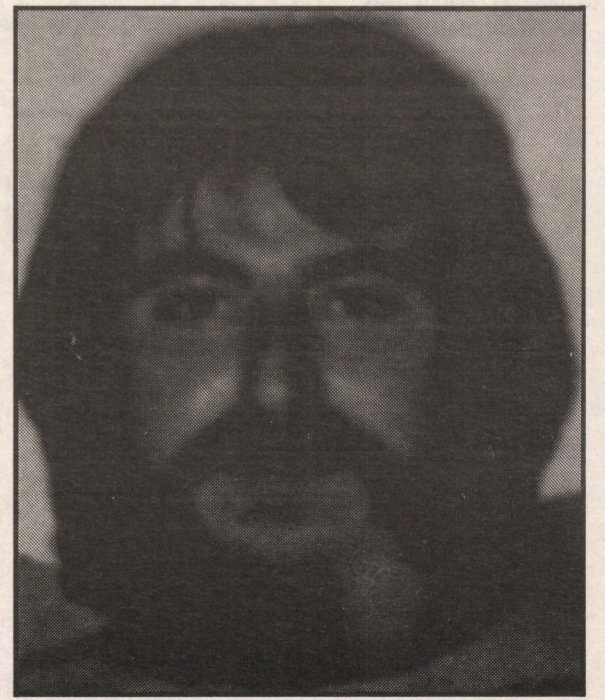
Türk İnterpolünün isteği üzerine Yunan makamları tarafından hiç bir gerekçe gösterilmeden gözaltına alınan Nurcan, 13 Ekim 1988 tarihinden beri Naflio Cezaevinde tutuklu bulunuyor. Hasan Nurcan 1987 yılına kadar Devrimci Kurtuluş örgütü içinde çalışmalarını tanınıyordu.

Türk-Yunan polislerinin politik sığınmacılara yönelik uygulamalardan biri olan Nurcan'ın Türkiye'ye iade edilmek üzere tutuklanmasının, Davos görüşmelerinin kamuoyuna yansımaya gizli bölümlerine göre gerçekleştirildiği bildirilmekte.

Yunan makamları 1988 yılı başında Komotini'de (Gümbür-cine) tutukladıkları üç politik sığınmacıyı da Türkiye'ye teslim etmişlerdi.

Nurcan'ın durumu ile ilgilenen eşi ve avukatına gizli olduğu gerekçesiyle Türk-Yunan makamları arasındaki yazışmalar verilmiyor.

Fırat ARSLAN

Yunan makamları Hasan Nurcan'ı Türkiye'ye teslim etmek istiyor. Foto: ANK

Weşîneka Hefteyî

Weşîneka Radyo li Sydney bû heftê carekê

Weşîneka bi zimanê kurdî ya Radyo 2 EA ê ji vir û şunve heftê carekê were pêşkêşkirin. Radyo 2 EA li bajarê Sydney ji hêla Hikumeta Awistralya de bo komên etnik hatiyê damezrandin û îroji bi 51 ziman û zaravan proxramên xwe çêdike.

Bernameya bi zimanê Kurdî di Îlona 1985 an de di bin berpirsiyariya Şahîne Bekirê Soreklî de dest pê kir. Û ta niha tenê mehê carekê bû. Ji vir û şunve bernameya bi zimanê kurdî her şem di navbera seet 13 û 13:30 de ê hebe. Weşîne-

ka bi zimanê kurdî nûçeyan, agahiyan, programên çandî, hevpeyvînan û mûzîkê bo guhdarên xwe pêşkêş dika.

Radyo 2 EA li ser pêla navîn programên xwe bo bajarên Sydney, New Castle, Wollongong û dorhêlan pêşkêş dika.

Navnîşana weşîneka Kurdî ev e:

THE CO-ORDINATOR
KURDISH LANGUAGE
PROGRAM
RADIO 2 EA
BOX 1386
BONDI JUNCTION 2022
SYDNEY-AUSTRALIA

Îşxalê xaniya

Li Stockholmê di taxa Gamla stanê de, di roja 26 ê Teşrinê de xortên bê xani apartmanekî bi 8 daîre îşxalkirin.

26 xortên 16 û 20 salî dixwastin wê apartmanê wala îşxalbikin û tê de rûnin. Lê polês nehişt. Polês ji bo şikênandina îşxal xwast bikeve hundir, lê xort liberxwedan û polês bi çend seetan nikaribû bikeve hundir.

Xort li hember polês kevir û bombeyên avê bikaranîn. Xort dixwastin bi berpirsiyarekî siyasî re biaxivin û ji wan re soz bide dayîn ku wê Xaniyekî Xortan bê çêkin.

Daxwaziya xortan biçih nehat kûçeyên taxê tîjî polês bû. Piştî sê seetan polês wan girt û bir qereqolê ifadeyê wan stand.

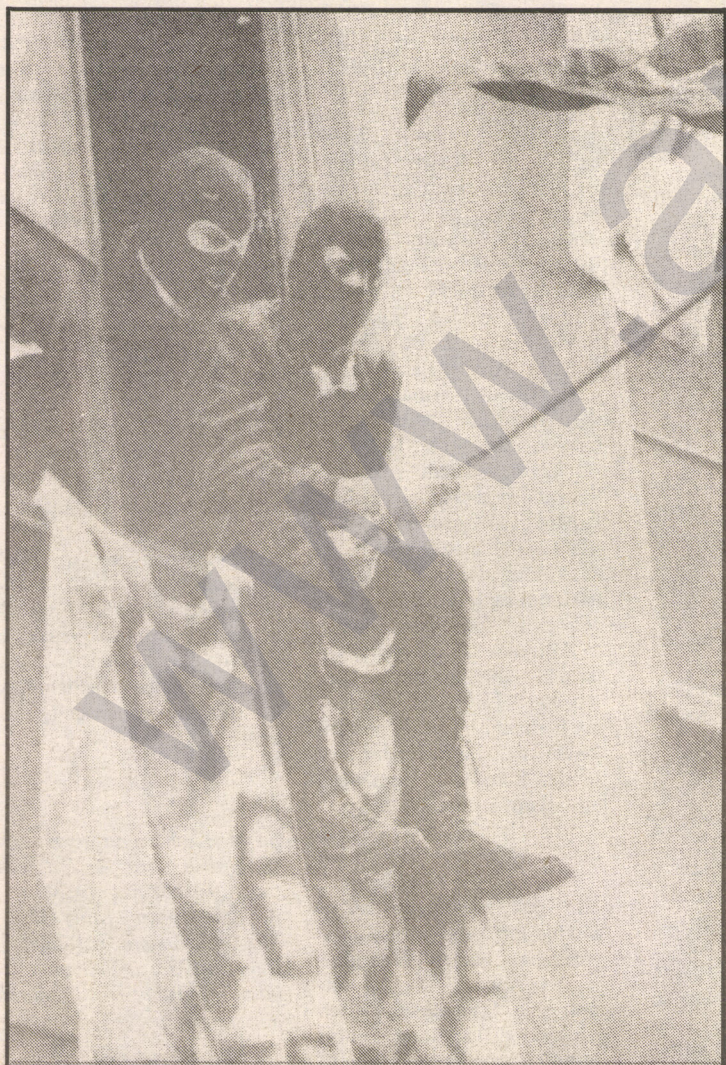
Xortekî 16 salî ku di nav wan

de bû weha digot;

-Ger mirov li ser 25 salî nebe û berika wî ji tîjî nebe di vî bajarî de şansê wî ji tuneye. Gava xortên bê xanî dixwazin xaniyê vala bikarbinin polês ji wan re miameleya terorîstan dika.

Li Ewropa salên dawî îşxalkirina xaniyan bûbû karekî radikâl. Zêdetir Elmanya Rojava û di hin welatên din de gelek xanî dihatin îşxalkirin û polês ji li dijî wan teror bikardianî. Lê hê ji li Ewropa bi hezaran xaniyên vala ku hatine îşxalkirin bi taybetî li Berlîna Rojava û Hamburgê ji alî polês ve nehatiye valakirin.

Xortên Swêdê mîna xortên welatên din yê Ewropa ku xanî îşxal dikirin li hember polês liberxwe nedan û bi aşitî ji xanî derketin.

Li Stockholmê 26 xort xaniyekî vala îşxalkirin, piştê sê seetan dev ji îşxalê berdan. Foto; Erich Stering

Amerika vize nade Erafat

Yaser Erafat niha ne tenê serokê Rexistinekê ye, ew herweha niha Serokê Dewleta Filistinê ya Nefiyê ye. Lê Amerika nahêle Erafat di civîna Koma Miletan de biaxive.

Hikumeta Reagan, di roja 26. 11. 1988 an de biryarekî girt û vîze neda Yaser Erafat. Lê Amerika berê soz dabû ku ji Filistinîyan re nebe asteng.

Erafat di sala 1974 an de ser navê Rêxistina Rizgariya Filistinê (RRF-PLO) di koma Miletan de peyevîbû. Pey wî, Kongra Amerika qanûnekî derxist û Rêxistina Rizgariya Filistinê terorîst îlan kir. Niha jî li gor wê qanûnê nahêle Erafat û serokên Filistinî di civînên Koma Miletan de hazir bin. Biryara Amerika di nav welatên Erebbî dinya-yê de tê protestokirin.

"Kürt" Parlamenterler

Generaller iktidara el koyduklarında, kendisini açık bir savaşın içinde bulan Kürdistan devrimci hareketi paldır küldür ülke dışına düşünce, geriye bir avuç insan kalmıştı.

Bu bir avuç militan, soysuzluğun doruğa çıktığı, çıkartıldığı Kürdistan'da tam teçizatlı düşman karşısında yıllarca direndi. İmha edilmek istenen bir halkın bağımsızlık kavgası polis soruşturmalarında, mahkemelerde, zindanlarda eşsiz fedakarlık örnekleri gösteren militanların omuzlarında bu günlere ulaştırıldı.

Bugün Kürdistan'da yeniden yükselmekte olan toplumsal muhalefetin üzerinden geçip bugünlere geldiği köprü budur. Bugünün toplumsal muhalefeti, Kürdistan'ın bağımsızlığı için ölümlüne direnen bir avuç insanın bedenleriyle ördükleri bu köprü üzerinden bugünlere ulaştı. Ajite için yazılmıyor bunlar. Bağımsızlık Kürdistan devrimine sağdan "sol"dan tuzaklar kuruyor. Açık, kapalı, askeri-siyasi operasyonlar yapıldığı bugünlerde yazılması gerektiği için yazılıyor.

Dün bir avuç insan her türlü destekten yoksun ölümüne vururken, ortalıkta görünmeyenler, bugün "Kürt"çülüğün şampiyonluğunu yapıyorlar... "Dostlar" çoğalıyor, iş zorlaşıyor. Lafı döndürmeden "bugünün" dostlarından SHP'li "Kürt" parlamenterlere dikkat edilmesini, duyarlı olunmasını istiyoruz, diğerlerine de...

SHP'li "Kürt" parlamenterler devrimci basında manşete çıkarılmayı gerektirecek işler yapmıyorlar. Kürdistan devrimi için birşeyler yapmıyorlar. Sağcı basının saldırıları, Ecevit'in; Baykalcılar, Topuzcuların jurnalleri "Kürt" parlamenterleri demokrat yapmaya yetmez. "Kürtçü" yapmaya ise hiç yetmez...

"Kürt" parlamenterler sıradan vatandaşlar değil, SHP'lidirler. SHP'nin örgütlü, programlı, tüzüklü yapısı içindedirler. SHP'nin ne olduğu, düzen içindeki işlevi, rolü belli. Misak-ı Milli'dir, devletçidir, anti-Kürt, anti-komünisttir. Demokrat değil, anti-demokrattır. Teritoryal Savunmanın yandaşıdır. SHP Sol Kanat kavramı bilimsel değil uydurmadır. Bu uydurma bilmeyecek değil, bilerek seçilmiştir. Bu kavramın dönmeyi, dönekliği, saf değiştirmeyi kolaylaştıran,

meşrulaştıran, kitleleri yanıltan bir işlevi var. Bu kavram, saf değiştirenleri, SHP "sol"u olmaya hazır olanları çekiyor. Onlar da her iki ülkede öfkesi kabaran kitleyi çekiyor. Kabaran muhalefet, SHP'ye bu kavramın yardımıyla çekiliyor ve düzenle uyumlu hale getiriliyor. Radikal güçlerin üzerinde temelleneceği zemin yok ediliyor, eritiliyor.

Aynı şeyi CHP yaptı. Nasıl yaptığını hep birlikte gördük, yaşadık. Mavi gömlek, beyaz güvercinçinler, "Halkça Düzen", "Halkçı Ecevit" Kürdistan'a böyle geldi. Yurtsever potansiyeli kaşla göz arasında seçim oylarına bozdurup gitti. Giderayak değil, gelirayak Kürdistan halkını, "Ortadoğudaki petrol şirketlerinin piyonlarına", "Ayrılıklılara", "İrkçi azınlığına" karşı duyarlı kılmayı da ihmal etmemiştir. Oysa bir takım "ayrılıkçılar" yurtsever potansiyelin bozdurulmasında epey kolaylık sağlamışlardır kendisine.

Faşizmin tirmanışına karşı, "anti-faşist" CHP'nin tirmanması için; yurtsever potansiyeli sandık başına seferber etmişlerdi.

Doğulu milletvekillerini de unutmamak gerekir. Şimdilerde "Kürt" parlamenterler olanlar o günlerde doğulu milletvekilleri olarak adlandırılıyorlardı. Çoğunluğu CHP içinde yeralan bu doğulu milletvekilleri, yurtsever potansiyelin CHP'ye, daha açık bir deyimle, sömürge düzenine peşkeş çekilmesinde büyük rol oynadılar. Bu rollerini oynarken, "Kürtlük" kimliğini kullandılar. Seçim konuşmalarında, propaganda ve mitinglerde "Kürtçü" görünmek için büyük çaba sarfettiler. Bu kimliği kullandıkları için, Sıkıyönetim Mahkemelerinde yargılandılar. Diyarbakır Cezaevinde yatanlar da oldu. Buna rağmen "Kürtçü" olmayı kabullenmediler, red ettiler. Türkiye'nin selameti için hizmette bulduklarını bas bas bağırdılar. "Demokrasi"ye geçilince yine işbaşı yaptılar. Kimisi ANAP'ta, kimisi SHP "Sol" kanadı içinde, yeni takviyelerle birlikte yerlerini aldılar.

Kürdistan'da saf değiştirenler oldukça fazlaydı. İşte bu saf değiştirenlerden birçokları, bu kıdemli ve tecrübeli doğulu milletvekilleri ile birlikte SHP içinde "Kürt" parlamenterler olarak

yerlerini alıyorlardı. Belki içlerinde "namuslu", "dürüst" olanlar da vardı. Ama yetmiyor.. Yetmediği yaşandı!

Dün CHP'nin gördüğü işlevi bugün SHP yerine getiriyor. Bu işlevin Kürdistan'da yerine getirilmesinde "Kürt" parlamenterler rol oynuyor, kanal, köprü görevi görüyorlar. "Sol" ve "Kürt" kimliğini dün olduğu gibi bu gün de alabildiğine kullanıyorlar. Bu olgu açık ve nettir. Kürdistanlı bağımsızlıkçı güçlerin örgütlenemediği, örgütleyemediği potansiyeli SHP örgütüyor. Açlık grevleri, basın toplantıları SHP binalarında yapılıyor. Protesto yürüyüşleri SHP binalarından başlıyor. Eylemleri koyan Kürdistan halkı, eylemlerde başa geçen SHP'li "Kürt" il ve ilçe yöneticileri, SHP'li "Kürt" parlamenterler oluyor.

Bunlar açık ve bilinen şeyler. Herkes görüyor, ilk defa farkedilmiyor. Farkedilmeyen; Kürdistan devrimini örgütlemekle kendini yükümlü kılanların, bu olgu karşısındaki duyarsızlıklarıdır. SHP'nin yurtsever potansiyeli tehdit ettiği yazılıyor, çiziliyor, ama, "Kürt" parlamenterlerin bu tehditteki rolü ve işlevi duyarlılığın dışında tutuluyor. "Kürt" parlamenterlerin sözleri devrimci basında manşete geçiyor. Onlardan alıntılar yapılıyor, eylemleri, "Demokrat"lıkları yazılıyor, anlatılıyor...

SHP'nin Kürdistan'daki işlevi vurgulanıyor, SHP'li "Kürt" parlamenterlerin bu işlevdeki rolü es geçiliyor. Aksine SHP'li "Kürt" parlamenterlerin bu işlevdeki rolü özellikle vurgulanmalıdır, desifre edilmelidir.

Bugün Kürdistan'da kabaran muhalefet, bir gecede değil, uzun ve sancılı bir süreçte yaratıldı. Görev; bu muhalefeti Kürdistan devriminde örgütlemek ve aynı zamanda korumaktır. SHP ve sömürge düzenin kuyruğuna takmak değil!

Noktalarken "Kürt" sorununun çözümünde, "Kürt" parlamenterlerine biçilen rolleri de unutmamak gerekir. Kürdistan'da bağımsızlıkçı güçlerin güçlenmesi ölçüsünde, mevcut meclisin, Türklerin ve Kürtlerin ortak meclisi haline getirilmesi isten bile değil, hazır el altında bu kadar "Kürt" parlamenter varken!

Xorto

Kimyasal gazların kısa tarihi ve etkileri

Irak Ordu birlikleri, sistematik bir şekilde, Kürt sivil ve askeri hedeflerine karşı kimyasal silahlar kullanmaktadırlar. İlk Irak gaz saldırısı, 15 Nisan 1987 günü, Erbil ilinin Şeyhwan ve Melekan köylerin'e karşı gerçekleştirilmişti. O zamandan bu yana, gaz maskeleri, anti-toksit tıbbi malzemeler ve koruyucu elbiselere sahip olmayan binlerce Kürt hiç bir korunma şansına sahip olmadan bir felaketin ortamında yaşamak zorunda kalmış bulunuyor.

Irak kimyasal silah üretimi konusunda deneyimli ve bu konuda uzmanlaşmış fabrikalara sahip bulunuyor. Bu fabrikalar, Rutba, Sam, Faluja, Bassicoh ve Badoush bölgelerinde Saddam Hüseyin'in damadı Hüseyin Kamil'in yönetimi altında faaliyetlerini sürdürüyor. Kimyasal silah üretimi yapan fabrikalar "Irak Askeri Endüstri" si tarafından işletilmektedir. Bu işletmeler, Irak hükümeti ve Batı Avrupa'lı şirketler arasında yapılan bir dizi sözleşme ve sıkı bir işbirliği sonucu kurulmuşlardır.

Irak'ın uluslararası antlaşmaları ihlal ederek, kimyasal silah ürettiğine ve kullandığına dair pek çok sayıda delil mevcut. Ancak kimyasal silahların kullanımı Kürt ulusunu ortadan kaldırmak için sürdürülen örtülü savaşın araçlarından yalnızca biridir. Şimdiye kadar, (Haziran-1988) üçbin köy boşaltılarak tahrip edildi. 500.000 Kürt yerlerinden alınarak zor yoluyla yerleşim kamplarına yerleştirildi. Kürt bölgelerinin yarıya yakın bir bölümü Araplaştırıldı. 8000 bin Barzan'lı 1983'den beri kayıptır, üç yüz Kürt çocuğu rehine olarak tutulmaktadır.

Kürtler işkence ve kitleler halinde idamların da hedefi durumundalar. Uluslar Arası Duvar Örgütünün Ocak ayı raporunda belirttiği gibi, Kürt savaşçıları zehirlenerek öldürülmektedir.

İran'da Kürtlerin çektiği acı ve sıkıntıları, merhametsiz ve sürekli bir biçimde, kendi amaçları doğrultusunda kullanmaya çalıştığı için suçludur. İran, Kürt ulusunun taleplerini veya Kürt ulusal kurtuluş hareketinin meşru temsilcilerinin varlığını dikkate almaksızın, yalnızca kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmektedir. İran, uluslararası basın yayın kuruluşlarının temsilcilerine ve insan hakları örgütlerine, İran sınırlarından geçerek, Kürt Ulusal Kurtuluş Örgütlerinin denetimi altında bulunan ve sürekli gaz saldırılarına hedef olan, Irak'ın gaddarlığı ve Türkiye'nin sınır hareketlerinden kaçan binlerce Kürt'ün yaşadığı kurtarılmış bölgelere geçiş izni vermemektedir. Bunun yanı sıra, İran Hava Kuvvetleri, yalnızca, Irak tarafından kasıtlı bir şekilde savunmasız bırakılan Kürt şehirlerini bombalamaktadır.

Irak ve İran hükümetleri,

kendi tarihlerinin her sayfasında ve sekiz yıldır süren savaş boyunca, ancak, Kürtlere karşı düşmanlıklarını sürdürmek ve Kürt ulusunun meşru taleplerini tanımama konusunda anlaşma sağlayabilmektedirler. Bu iktidarlardan birisi Pan-Arabizm, diğeri ise, islamcılık adı altında Kürtlere karşı aynı tavır takılmaktadırlar.

Kürtlerin topraklarını sömürgeleri haline getiren devletler, Kürt ulusunun soykırımını amaçlayan politikaların mimarları ve uygulayıcılarıdır. Bu devletler, Kürtlerin dilleri, kültürleri ve siyasal hakları üzerinde, konan yasakların yetersiz kaldığı yer ve zamanlarda her türlü barbar yöntemi uygulamaktan kaçınmamaktadırlar. Irak'ın, Kürt ulusuna karşı sürdürdüğü kimyasal savaş soykırım politikalarının zorunlu bir sonucu ve ayrılmaz bir parçasıdır.

Irak savaş uçakları, 16 Mart 1988'de Halepçe şehrini kimyasal silahlarla bombaladı. Sayıları dört bini aşan sivil öldü, ve altı bin civarında Kürt ise yaralandı. Gerçekte, Halepçe'nin bombalanmasının hiç bir askeri ve lojistik önemi yoktu. İran ve Irak birlikleri arasındaki savaş, Irak saldırısından bir kaç gün önce bitmiş ve İran kuvvetleri şehri terk ederek, batı yakasındaki tepelere yerleşmişlerdi. Ayrıca, İran birlikleri gaz maskelerine ve koruyucu elbiselere sahipti. Sonuçta, Irak Kara ve Hava saldırılarının ardından şehri yeniden kazandı. Halepçe'ye yapılan saldırılar, düşmanı zayıflatmak üzere uygulanan birleşik bir askeri saldırının bir parçası değildir. Bu saldırı, Irak'ın tartışmasız hakimi olan Saddam Hüseyin'in uzun süredir savunuculuğunu yaptığı Kürtleri imha etme planının ve Kürtlerin ulusal kimliklerini yoketme çabalarının bir parçasıydı.

Halepçe olayı daha unutulmamışken, İran'la yapılan ateşkes antlaşmasının hemen ardından Irak ordu birlikleri kurtarılmış bölgelere kimyasal silahlar kullanarak yeniden saldırdı. Ağır kayıplar veren ve peşmergelelerin elinde tuttuğu ana noktaları ele geçirmeyi başaramayan Irak birlikleri, barbarca köylerin, kadın, çocuk ve yaşlıların üzerine saldırdı. Bu saldırılar sonucunda, sayıları yüzbine ulaşan Kürt Türkiye sınırlarını geçerek kuzey Kürdistan'a geçmek zorunda kaldı.

Türk devletinin resmi sözcükleri ve Türk basını, Kürt sorunu söz konusu olduğunda dolaylı, kimyasal silah kullanımı ve kimyasal silahların savunmasız kitleler üzerindeki etkisi konusunda açıklama ve yayın yapmaktan kaçınırlar. Hürriyet gazetesi yazarlarından, Coşkun Kırcı Irak ordusu'nun "göremekli askeri gücünü" alkışladığı yazısında, Kürtlerin yenilgisinin Türkiye'nin çıkarlarına uygun düşüğünü belirtti. Ancak, gerek Coşkun Kırcı gibi ekmeğine nereden yağ süreceğini bilen yazarların, gerekse de,

diğerlerinin, yüz bin Kürt'ü kaçmaya, köylerini terk etmeye zorlayan neden konusunda yazacak bir satırları yoktur. Kuşkusuz, Kürtler bir kez daha, kendilerinden daha güçlü bir ordu veya siyasal-askeri bir yenilgi ile karşılaşmanın daha ötesinde, kendilerinin toptan imhasını amaçlayan Baas rejiminin insanlık dışı saldırıları ve bu saldırının suç ortağı olan uluslararası ve bölge güçleri ile karşı karşıya kalmışlardır.

Kimyasal gazların kısa tarihi ve etkileri üzerinde yapılacak herhangi bir kısa çalışma, Kürt halkının karşı karşıya kaldığı yalın gerçeğin tam bir portresini verecek niteliktedir.

Kimyasal Gazlar ve etkileri
a-Mustord gaz b- Poison (chlorine) gaz c- Nerv gaz.

Mustord gaz ilk defa birinci dünya savaşı sırasında Alman ordu birlikleri tarafından, Birleşik Krallık (İngiltere) ordu birliklerine karşı kullanıldı. Alman Ordu birlikleri, 12 Temmuz 1917 günü, 77 ve 105 mm toplar kullanılarak, ilk Mustord gaz saldırısını gerçekleştirdi. Mustord gazın ilk kurbanları, kahverengi renkte, hardal görünüşlü, sarımsak gibi kokan, gözler ve boğazlarda bir yanma dışında hiç bir etkisi görülmeden bu gaza hiç bir anlam veremediler. Maskelerini bile takmaya gerek görmeyen askerlerin bir çoğu, hiç bir sakınca görmeden uykuya daldılar. Ancak askerler, sabahın erken saatlerinde gözlerine saplanan tahammül edilmez bir ağrıyla uyandılar. Gözlerindeki ağrıyı gidermek için gözlerini kum ve toprakla ovmaya çalışan askerler, kontrol edilemeyen kusma nöbetlerine tutuldular.

Elbiselerinin içerisinden kolayca geçen ve derinin en hassas bölgeleri olan, dirsek içleri, diz arkaı, bilek ve cinsel organları öncelikle etkileyen Mustord gaz, saatler ilerledikçe hastaların durumlarının ağırlaşmasına neden oldu. Ayak parmağından, alına kadar vücudu kaplayan sarı çıbanlar meydana geldi ve bunlar derinin renginin değişmesine neden oldular.

Mustord gaz saldırısından iki gün sonra ilk ölüm olayları meydana geldi. Ancak, Mustord gazın neden olduğu bir ölüm ağır ve acı veren bir süreç içerisinde meydana geliyordu. Nefes boruları tıkanan gaz kurbanları günlerce acı çektikten sonra ölüyorlardı.

Gazların kralı olarak tanımlanan, mustord gazın kullanıldığı ve çevreye yayıldığı bölge uzun bir süre tehlikeli bir bölge olarak kaldı. Çukurlarda, siper içlerinde biriken sıvı su kaynaklarına karşıyor; kışın su gibi donarak etkisi sürüyordu. 1917 temmuzunda kullanılan mustord gaz, 1918 ilk baharında insanları zehirlemeye devam ediyordu. Bu özelliği nedeniyle Mustord gaz kuşatılmış savaş alanlarına karşı kullanılabilir, özel bir niteliğe sahipti. Mustord gazla etkilenmiş bir bölgede yaşayabilmek için özel yollar açmak, gaz maskesinin yanı sıra, özel eldiven ve elbiseler de kullanmak gerekiyordu. Savaş sürdürülebilmek için devamlı olarak gazdan etkilenmemiş silahlar kullanmak gerekiyordu. Böylece Mustord gaz bir yıpratma silahı olarak kabul gördü ve kullanıldı. Ancak gazın etkisi meydana getirdiği tahribatla sınırlı değildi. Amerikan kimyasal servis şefi General Fries'e göre; "gaz, hiçbir askeri öldürmese bile, fiziksel gücteki düşme ve bununla birlikte, sürekli gaz maskesi takan bir ordunun veriminin yüzde-yirmibeş düşmesi nedeniyle, bir milyona sahip bir ordunun, askerlerinin 250.000'nin sakatlanması ile eşdeğerde" bir tahribata neden oluyordu.

Temmuz 1917'den savaşın sonuna kadar 125.000 Birleşik Krallık (İngiliz) askeri Mustord gazından etkilendi, tutucu kaynaklara göre ölü sayısı 1859'du. Savaş sırasında, binlerce erkek Mustord gaz kurbanları olarak, malul gazi aylığı almaya başladı. Bu insanlar yaşamlarının sonuna kadar acı çekti ve sürekli tedavi altında kaldılar. (WHO) Dünya Sağlık Örgütünün 1970 yılında yayınladığı bir rapora göre; 1914-1918 savaşında Mustord gazdan etkilenen 1267 İngiliz askerinin % 80'nden daha fazlası kronik bronşite yakalandı. 1930 ve daha sonraki yıllarda gırtlak kanseri ve akciğer zari iltihabı nedeniyle meydana gelen ölümler gözlemlendi. 1981 yılında, kronik bronşitten ölen ve bir gaz kurbanı olan Fred Adley, 1980 yılında, 1917'den 1918'e kadar her hafta doktora gittiğini açıklamıştı.

Irak ordu birlikleri Mustord gazı ve zehirleyici-chlorine ile nerve gazı Halepçe'de Kürt halkına karşı kullandı. Chlorine gazı, nefes alma tüpleri ve gırtlak yüzeyinde aşınma ve tahribata neden olmaktadır. Bunun sonucunda, meydana gelen yanma büyük miktarda tükürük salgısının ortaya çıkmasına ve bunların nefes borusunu tıkaması sonucunda boğularak ölmeye yol açmaktadır. Gaz kurbanlarının bazılarının ağızları ve burun deliklerini toprağa gömmeye çalıştığı gözlemlenmiştir, kurbanların nefes almak için verdikleri mücadele sonucunda derilerinin renginde değişme olmaktadır.

Nerve gaz ise kimyasal silahlar tarihinde, Hitler'in gizli silahı olarak geçmiştir. Naziler keşfettilerki bu gazı, kullanılmaktan kaçındıkları için, bu gaz ikinci dünya savaşı sonuna kadar gizli olarak kalmıştır. İkinci dünya savaşı öncesinde Nazi bilim adamları tarafından geliştirilen Nerve gaz, Mustord ve Chlorine gazlarının aksine bütün vücudu etkileyen genel bir etkiye sahip değildi. Nerve gazın etkisi kas sistemi üzerindeki özel kimyasal bir tepki ile sınırlanmıştır. Nerve gaz, kimyasal bileşikle-

re karşı kasları koruyan cholinesterase adlı salıyı, tesirsiz hale getirerek, kaslardaki acetylcholine oranının artmasına ve bütün vücut içerisinde tahribata yol açacak, bir seviyeye çıkmasına yol açmaktadır. Bunun sonucunda, vücuttaki bütün kaslar kontrol dışına çıkmakta ve vücut kendisini zehirlemekte. Kasların işlevlerini yitirmesinin hemen ardından şiddetli titreme nöbetleri, ve oksijen yetersizliği sonucunda ölüm meydana gelmektedir. Nerve gaz, herhangi bir renk ve kokuya sahip değildir.

Cenevre antlaşması:

1925 yılı, Mayıs ayında, Milletler Cemiyeti'nin gözlemciliği altında Cenevre'de uluslararası silah ticaretini konu alan bir konferans düzenlendi. Konferans, bir ay kadar süren bir dizi toplantılar sonucunda, kimyasal silahların kullanımını yasaklıyordu. Cenevre Antlaşması, 17 Haziran 1925 tarihinde imzalandı.

Birleşik Amerika ve Birleşik Krallık (İngiltere) da içeren 38 ülkenin sözleşmeyi imzalamasına rağmen, antlaşmanın yürürlüğe girebilmesi için yıllarca beklemek ve mücadele etmek gerekti. Bunun nedeni, antlaşmanın yürürlüğe girmesi koşullunun, her ülke hükümetinin antlaşmayı onaylama şartına bağlanmış olmasıydı.

Amerika ve Japonya hükümetleri birbirlerini örnek alarak antlaşmayı onaylamadı. Amerika Senatosu, antlaşmayı imzalamasından 45 yıl sonra gündemine alarak tartışmaya başladı. Antlaşma beş yıl süren tartışmalar sonucunda 1975 yılında onaylandı. Japonya ise Mayıs 1970'te antlaşmayı tastik etti. Fransa 1926'da İngiltere ise 1930 yılında antlaşmayı yürürlüğe koydu.

Ancak, Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve Fransa'yı da içeren bir dizi ülke antlaşmaya iki önemli çekince koyarak yürürlüğe soktular. Bu ülkeler, Cenevre Antlaşmasının savaşan taraflardan birinin, bu antlaşmayı imzalamaması halinde bağlayıcı bir nitelik taşımadığını ve kendilerine karşı kimyasal veya biyolojik silahlar kullanılmasına durumunda aynı silahları kullanacaklarını belirterek, kimyasal silah kullanma haklarını saklı tuttular.

Cenevre Antlaşması, yalnızca, kimyasal ve biyolojik silahların ilk kullanımı üzerine konmuş tesirli bir yasaktır. Antlaşma herhangi bir şekilde, kimyasal silah araştırmaları ve stokları konusunda yasaklayıcı bir hüküm taşımamaktadır.

Sömürgeciler ve silah kullanımı:

Bir çok sömürgeci devlet, kendilerine karşı savaşan bağımsızlıkçı güçlere karşı kimyasal ve biyolojik silahlar kullanmıştır. Sömürgeci güçler, kimyasal gazlara karşı özel bir eğitim görmediği gibi yeterli teçhizatı sahip olmayan askeri güçlere karşı etkili bir silah ol-

duğunu ve paniğe yol açtığına görek günümüze kadar bu silahları anti-sömürgeci güçlere karşı kullanmışlardır.

İngilizler, 1919'da kendilerine karşı döğüşen Afgan'lı aşiretlere karşı Mustord gaz ve Poison gaz kullandılar. 1921 yılında ise Fransız ve İspanyol birlikleri bu gazları Fas'lara karşı kullanmışlardır.

İtalyanlar, 1935-1936 yıllarında, Habeşistan'ı işgalleri sırasında 700 tondan fazla gaz kullandılar. İtalyanların kullandığı mustord gaz askerlerin yanında bölgede yaşayan sivil halkın da acı çekmesine, yaralanmasına ve ölüm olaylarına neden oldu.

Japonlar, 1946'da Çin'i işgalleri sırasında kimyasal silahların yanı sıra, biyolojik silahlarda kullandı. Sivil köy ve yerleşim bölgelerine gaz bombaları atarak halkın bölgeyi terk etmelerine ve Japon ordularının mevzilendiği bölgelere doğru kaçmasını sağlayan Japonlar kitle katliamları gerçekleştirdi. (Günümüzde Saddam Hüseyin'de aynı taktiği denemektedir.)

ABD uyuşturucu niteliği olan B.Z adlı yeni bir kimyasal silahı Vietnam'da kullandı. Ancak Amerikan hükümeti, Vietnam'da kimyasal silahlar kullandığını hiç bir zaman kabul etmedi. İkinci dünya savaşının bitiminden bu yana bir dizi ülkede kimyasal silahlar kullanıldı. Bu ülkeler arasında, Çin (1946) Vietnam (1947) Mısır (1948) Yunanistan (1949) Kore (1952) Küba (1957) Cezayir (1957) İspanyol Sahrası (1958) Yemen (1963-1967) ve Çin (1958) yer almaktadır. Bu ülkelerde gaz kullanıldığına dair iddiaların büyük bir bölümünün propoganda olduğu öne sürülmüş ve Birleşmiş Milletler hiç bir somut adım atmamıştır.

Sovyet ordu birliklerinin, 1979'da Afganistan'a girişleri sırasında kimyasal silahlar kullandığı öne sürülmüş ise de, yapılan araştırmalarda Mustard veya Nerve gaz kullandığına dair bir delil elde edilememiştir. Ancak Sovyetlerin gözyaşartıcı gazlar kullandığına dair kuvvetli deliller elde edilmiştir.

Günümüzde, sayıları giderek artan birçok ülke, " fakir adamın atom bombası " olarak nitelenen kimyasal silahları kullanmak için hak kazanmaya veya bu silahların kullanımını meşrulaştırmaya çalışmaktadır. □

Bu yazı, Londra'da yayınlanan " Kurdish Observer " dergisi (Sayı 4- Haziran 1988) ve " A. Higher Formuz Killiy Göz ve Mikrop Savaşının Gizli Tarihi " (Londra-1982) adlı kitapta yayınlanmıştır.

Derleyen:
E. Refik

“BİZİM ÇEKTIĞİMİZİ BU DAĞLARDAN BAŞKASI BİLEMEZ!”

Kürdistan gezi notları

- “8 yıl içinde neler değişmedi ki, güvendiğin insan hiç ummadığın anda ya polis çıkıyor ya da MIT”
- “Sivil polisler yolcu otobüslerine, minübüslere, binerek konuştuklarımızı dinleyip not alıyorlar.”

□ Gazetemiz'in Gönüllü Muhabirlerinden arkadaşımız M. Serhad bu yaz Kürdistan'daydı. Doğubayazıt, Van, Hakkari, Erzurum, Kars ve Diyarbakir'i gezen arkadaşımız okuyucularımız için izlenimlerini yazdı.

M. Serhad'ın gezi notlarını kısaltarak okuyucularımıza sunuyoruz.

Kürdistan'da ilk göze çarpan şeyler; Atatürk heykelleri, askeri kışlalar, polis ve jandarma karakolları ve her yerde karınca sürüsü gibi hazır ve nazır olan asker ve polislerdi. Dışardan giden bir insan için, fazla bir şey sorup öğrenmeye de gerek yoktu. Çünkü, Türk devletinin Kürdistan'daki işgalci varlığı oldukça çıplak bir biçimde görülebiliyordu.

Çocukluk ve gençlik yıllarımın geçtiği yerlerde, tanıdığım bildiğim ve gördüğüm her şey yıkılmış ve şehrin en güzel yerlerinde polis lojmanları, karakollar, yeni yeni askeri kışlalar yapılmıştı. Bunlara, yapılan yeni hapishaneleri de eklemek gerek. Kimsenin kolay kolay ulaşamayacağı yerlerde inşa edilen cezaevleri Kürdistan'a yönelik TC'nin niyetlerini anlatmaya yetiyordu...

Kürdistan'ın şirin bir köyünde gezerken, konuştuğum bazı insanlar, “Ne yapacağız geçinemiyoruz.” “Nasıl Avrupaya gelebiliriz.” “Özal hükümeti bizi mahvetti.” “Şeklinde yakınıyorlardı. Sohbetimiz biraz derinleşince, baskının zulmün çekilmeyeceği derecede yapıldığını anlatan köylüler, Kürt ve Kürdistan sorununa değiniyorlardı. Kürt hareketlerinin durumlarını öğrenmek istiyorlardı. Merak ettikleri konular arasında Güney Kürdistan'da süren mücadele de vardı. “Barzani'nin oğlu ne yapıyor.” “Ordusu varmış, Cephe kurmuşlar...” ve özellikle Peşmerge üzerine konuşuyorlardı. Sohnete devam ettikçe, söz Halepçe katliamından açılıyor, Halepçe ile ilgili bir çok soru soruyorlardı. Katliamın nasıl olduğunu anlatana biri olsa günlerce dinleyebilirlerdi.

Konuştuğum köylülerin düşünceleri; Saddamin peşmerge'den hincını alamayınca köy ve kasabaları yakıp yıktığı ve çocuk çocuk demeden Kürtleri zehirli gazlarla yok ettiği biçimindeydi. Böyle

bir vahşetin bizim de başımıza gelebileceğini hesaplayarak, biz de birşeyler yapmalıyız. Kürtlere yardımcı olmamız gerekir. Bunları söylerken artık bu mücadeleyi sürdürenlere üç beş talebe gözüyle bakmıyorlardı.

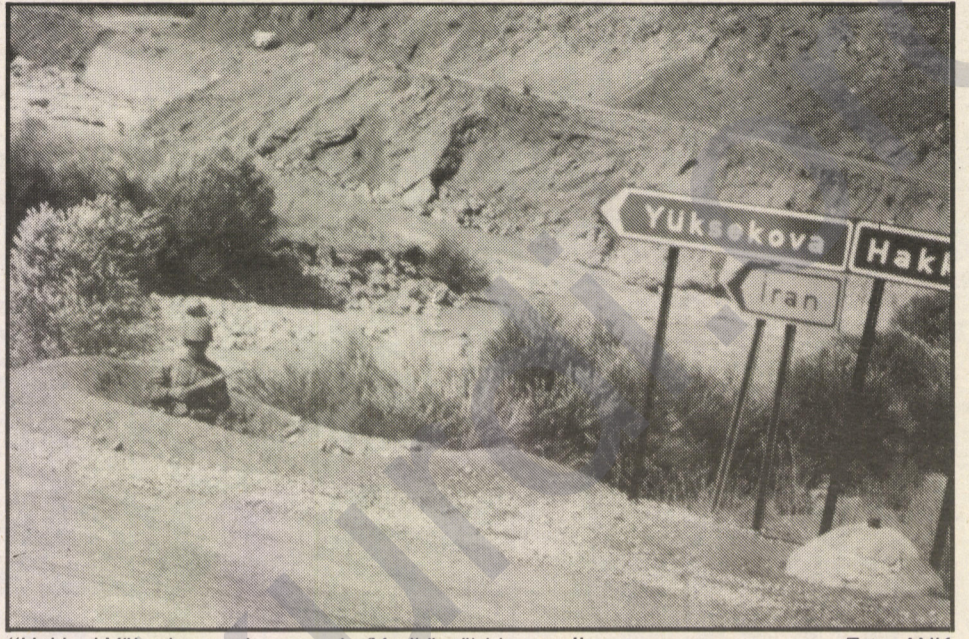
Dikkatimi çeken birşey de her gün saat beş civarında hemen hemen bütün köylülerin evlerine çekilip Erivan radyosunun Kürtçe yayınlarını dinlemeleri idi. Özellikle Erivan radyosunun pazar günleri yayınladığı kürtçe müzik programları ilgiyle izleniyordu. Tabi Şivan ve Gulistan'a olan ilgi ve hayranlık bir hayli fazlaydı. Uzun yılların özgürlük tutkusu bu Kürtçe türkülerle gideriliyordu sanki...

Kars'tan Iğdır'a

Kars'tan Iğdır'a giderken bir minübüsle yolculuk yaptım. Yolcular arasında farklı konularda sohbet yapılıyordu. Arabada oturanlardan biri “Azerimisin, Aşirettenmisin” diye sordu. Ben de aşirettenim dedim. “Kurmanci dizeni?” Dizanım... dedim. Adımın Hüso olduğunu söyledi. Kendisiyle sohnete koyulduk. Kendisine bir soru sormak istediğimi belirtince, sor dedi. Peki Ape Hüso, niye bana Kürt müsün, Türk müsün diye sormadın da, Azeri mi Aşiretten mi diye sordun? Derin bir iç çekerek gözleri daldı. Yılların yorgunluğu ezilmişliği gözlerinden okunuyordu. Kelimeler bin yıllık yorgunluğun izlerini taşıyarak ağızından dökülüyordu. “Kurê min, önce beni dinle! Ben Kürdüm. Ne çektiğimizi sana anlatamam. Bundan sonra çok dikkatli olmalıyız. Kiminle ne konuştuğumuzu bilmeliyiz. Özellikle sen buraları iyi bilmeyorsun. 8 yıl içinde neler değişmedi ki. Güvendiğin insan, hiç ummadığın anda ya polis çıkıyor, ya da MIT. Sivil polisler yolcu otobüslerine, minübüslere binerek yolcuların neler konuştuğunu dinleyip not alıyorlar. Ardından tutuklamalar, mahkemeler, bitmek bilmeyen işkenceler sürüp gidiyor. Artık yiğitlik mertlik kalmamıştır. Kahpelik almış başını gidiyor. Seyyar satıcılar şehir şehir geziyor, boğaçıclar köylerden eksik olmuyor. Bunların çoğu polis ya da polise çalışan muhbirlerdir.

Taşıdığım bunca korkuya rağmen içim rahat etmedi ki susayım. Bak seninle yine konuştum.” Ape Hüso'ya, netirse , seni anlıyorum, bu zorlukların sonu aydınlıktır. Merak etme bir gün gü-

- Hakkari'de her mezranın başında bir karakol, her köprü'nün başında bir askeri kontrol noktası ve her köşede köy korucuları göze çarpıyordu.
- Otellerde kendilerini yabancı dil öğretmeni olarak turistlere tanıtan çok sayıda sivil polis bulunuyordu. Turistler bu öğretmen bolluğuna şaşıyorlardı.

“Hakkari Yüksekova yol ayrımında (Yeniköprü) bir pusu.”

Foto; ANK

neş bütün canlılığıyla bizim için de doğacak. Ve taşıdığımız umut bizi yaşatacak tek gıda... Asker postalları altında da olsa ülkemiz onurlu bir halk olmanın grurunu her zaman yaşayak. Ape Hüso söylediklerime içini çekerek, yıllarca yaşadığı onca eziyetin ve zorluğun ağırlığı altında, ağızdan çıkan yorgun kelimelerle, “kanê kanê” diyordu...

Doğubayazıt'tan Van'a

Ape Hüso yorgun kederli ama umutlu bir yüzle beni Van'a giden minübüse bindirerek yolcu etti. Ben, onun yüzünde gördüğüm, gözlerinde okuduğum onca acı ve kederle yola koyuldum. Araba hareket ettiğinde minübüste iki İran'lı Kürt, bir kaç Almanla birlikte şoför ve ben vardık. Şoförümüz de Kürt'tü. Şehirden uzaklaştığımızda şoför teybe Kürtçe bir kaset koydu. Yanımda olan bir kaseti şoföre uzatarak çalmasını istedim. “Kimin kaseti?” diye sorduğunda, Şivan'ın kaseti dedim. Tabi bunu söylerken gururlanarak biraz da böbürlenerek söyledim. Bu kasetin onlarda bulunmadığını biliyordum. Şivan bir iki türkü söyledikten sonra şoför kaseti çıkardı yerine başka bir kaset koydu. Niye çıkardın diye sorduğumda “Bu Şivan'ın kaseti değil” dedi. Başka bir kaseti teybe koyarak, “Şivan budur, ev kurê kerê nikare bibe Şivan... İşte Şivan'nın gerçek kaseti” dedi. Tartışmayı uzatmak istemedim. Oysa her ikisi de Şivan'dı. Şoförün yargısına göre biri Kek Şivan'dı, diğeri ise ... dı.

Yol boyu arabanın içinde herkes koyu bir sohnete dalmıştı. Şoför, teybe benim verdiğim başka bir kaseti koymuş dinliyordu. Teypten dökülen Kürtçe müzik sanki yıllarca dinlemediğim fakat özlemimi duyduğum bir müzik ziyafetiydi. Kendi ülkemde herşeye rağmen yasak da olsa kendi dilimizde konuşup ve türkülerini dinliyebiliyordum. Bu benim için büyük bir mutluluktur.

Arabadaki iki İranlı Kürtle konuşmaya başladım. Korkuyorlardı ve hiçbir şey konuşmak istemiyorlardı. Onlarla sohbet edebilmek için, bu müziği anlayıp anlamadıklarını sordum, “Erê erê,” dedikten sonra, zor da olsa sohbetimiz başladı. Anlattıkları kadarıyla önceleri Van'da oturmuşlar. Tekrar Irak Kürdistanı'na oradan da İran'a geçmişler. Ardından tekrar Türkiye Kürdistanı'na dönmüşler. Sohbetimiz Kürdistan'daki son durumlar üzerine gelince, Humeyni'den dert yandılar. “Humeyni bizi mahvetti. Ama bu bizim için yeni birşey değil” diyorlardı. Kendilerine Irak'taki Kürtler niye İran'a gidiyorlar diye sorduğumda, içini çekerek “neçari, neçari biz de bugün Türkiye'ye geldik. Yani Türkiye dostumuz mudur? Ne İran ne Irak ne de Türkiye dostumuzdur! Ölene kadar ya da kurtulana kadar muhacir gibi bu üçgende gidip geleceğiz. Bizim çektiğimizi, bize tamk olan bu dağlardan başka kimse bilemez. Bu dağlar bizim yaşamamızın birer parçası

olmuştur. Şu anda kahramanca savaşan peşmergeyi, bizimle beraber ağlayan, güldüğümüzde renga renk çiçekler açan, bizi düşmana karşı saklayan bu dağlar bilir.” Sohbetimiz sırasında zamanın nasıl akıp gittiğinin farkında olmadan Van'a varmıştık.

Van'dan Hakkari'ye yolculuk

Van'dan Hakkari'ye yolculuk görüldüğü kadar kolay değildi. Sanki bir başka ülkeye gidiyor-muşsun gibi kimlik kontrolleri, üst aramaları, valiz aramaları herşey kontrol ediliyordu. Aramalar yol boyu sürüp gidiyordu. Yanında herhangi bir şeyin bulunması (bu bir kitap gazete de olabilir) ya da herhangi bir evrakın eksikliği, bir yanlışlık kimbilir kaç jop ve hakarete, hatta tutuklanmaya, işkenceye, hapis yatmaya malolabilirdi.

Hakkari sınırına giremezsin. Bir savaş sınırdır sanki orası. Hakkari'de her mezranın başında bir askeri karakol, her köprü'nün başında askeri kontrol noktası, her köşede köy korucularıyla bir savaş alanı görünümü vardı. Hakkari'de, halktan daha çok sivil polis bulunuyordu. Akşamları jandarmalar ve köy korucularıyla bütün sokaklar tutulup, caddeler kontrol altına alınıyordu. Otellerde bile yabancılar ve turistler kontrol altına almak için, sivil polisler kalyordu. Polisler, turistleri Almanca ve İngilizce soru yağmuruna tutuyorlardı. “Burada ne arıyorsunuz, niye geldiniz” sorularıyla çekilmez bir durum yaratıyorlardı. Genellikle bu polisler kendilerini turistlere İngilizce ya da Almanca öğretmeni olarak tanıtıyorlardı. Turistler'de bu öğretmen bolluğu karşısında şaşıyorlardı...

Hakkari'nin girişinde, kuytu köşelerde gözetleme yerleri kurulmuş ve şehre giren çıkan her yabancı kontrol altında tutuluyordu. Ayrıca yabancılar polis tarafından kompütüre kaydediliyordu. Hakkari'de en ilginç manzaralardan biri de otobüslerdeki asker yolcuların sayısındaki olaganüstü yükseklikti. Her otobüste ancak dört veya beş sivil yolcu ve turist bulunuyordu. Bu konuyla ilgili sorduğum soruyu, otobüs şoförü Hacı ..., “Her gün halimiz budur...” Nedenini sordüğümde ise, “Savaşa gidiyorlar... Kürtleri katletmeye gidiyorlar... Bunun adını da vatan görevi koyuyorlar.”

Belliydi ki şoför Hacı da polislerin kontrolünden ve askerlerin taşınmasından nefret etmişti. Türk devleti, “Bir Türk dünyaya bedeldir!” propagandasıyla askerinin güçlü ve her zaman kazanan, kahraman rolünde olmasına çok dikkat ediyordu... Ama mehmetçikler 18 ayın bitmesinden başka birşey düşünmüyorlardı...

Hakkari'yi arkamızda bırakıp Diyarbakir'e doğru yola çıkarken, bu kez de halkın Güney Kürdistan'dan gelen mülteciler üzerine düşüncelerine ve sohbetlerine ortak olma fırsatı...

M. Serhad

“Güvendiğin insan hiç ummadığın anda ya polis çıkıyor ya da MIT”

Foto; ANK

SSCB Kürtlere daha çok yardım etmelidir!

Kısa bir ziyaret için Stockholm'de bulunan Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti Doğu Bilimleri Akademisi Kurdoloji Bölümü Başkanı Tarih Profesörü Şakiro Miho ile görüştük.

Gazetemiz Merkez Bürosunda yaptığımız görüşmeyi kısaltmadan okuyucularımıza sunuyoruz.

ANK●Stockholm

□ Sayın Şakiro Miho sizi ve çalışmalarınızı okuyucularımıza tanıtmak istiyorduk.

□ Ben Ermenistan'lıyım. Biz zamanında Kars'tan gitmişiz. Aragas nahiyesinin Elegoz köyündeyim.

1948'de orta öğrenimi tamamlayıp, aynı yıl Erivan Üniversitesi Tarih Fakültesinde yükseköğrenime başladım. 1952'de Üniversite öğrenimi tamamlayıp, öğretmen olarak köyüme döndüm. 1955 yılında *Reya Teze* gazetesinde çalışmaya başladım. Bir yıl sonra Redaktör Yardımcılığına getirildim. 1960'a kadar bu görevde bulundum.

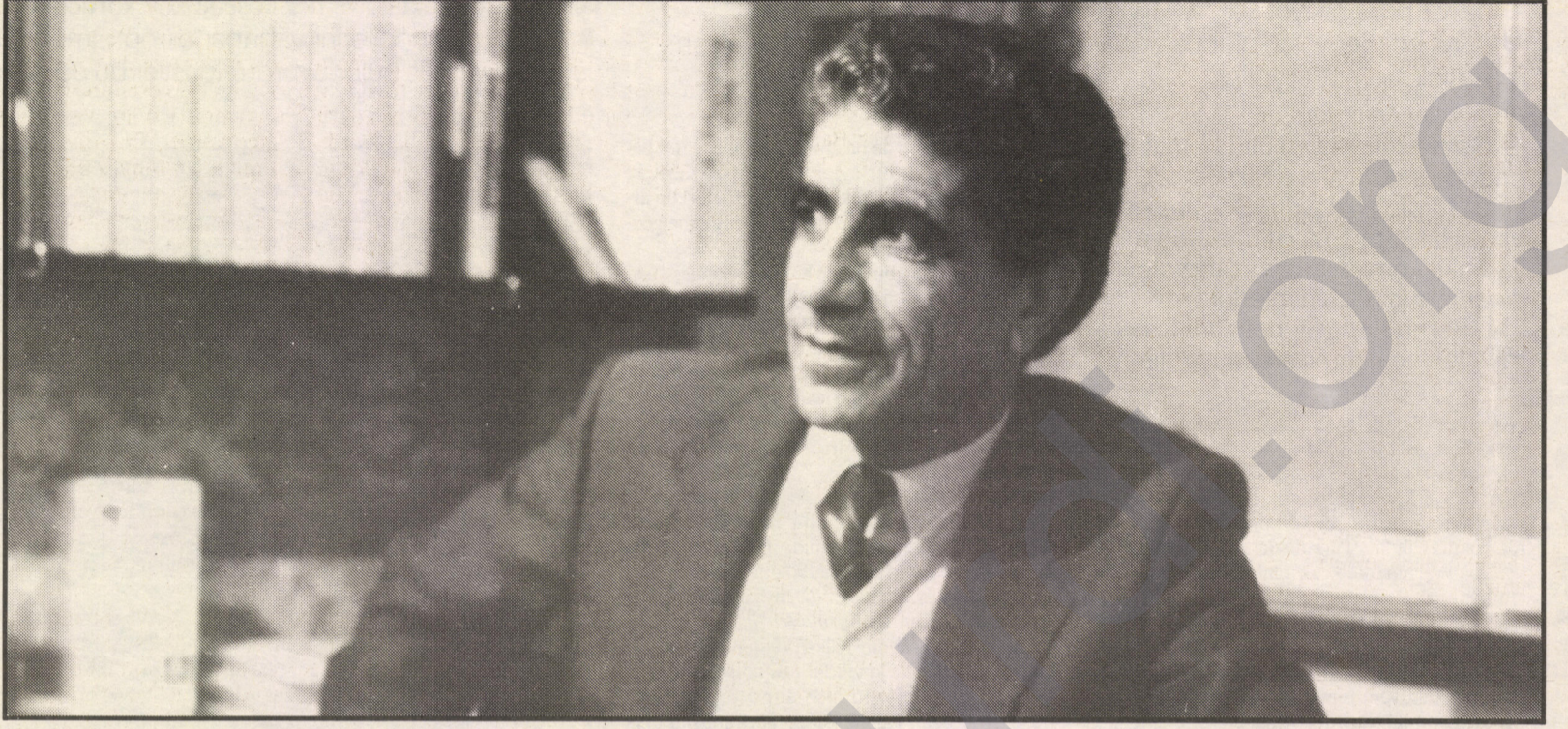
1960 yılında tekrar üniversiteye dönüp, bilimsel çalışmalara başladım. Kürdistan tarihi üzerine çalışmak istiyordum. 1960 Martı'nda Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti Doğu Bilimleri Enstitüsü Kurdoloji Topuluğu'nda çalışmaya başladım. O dönem Kürdoloji henüz bölüm halinde örgütlenmemişti. O dönemler Enstitü'de değildi. Sektördü. Doğu Bilimleri Sektörü deniyordu. Özerk bir konumu vardı. 1963'te doktora tezimi *Irak'ta Kürt Halk Hareketi (45-58)* üzerine sundum. Doktor ünvanını aldım.

Yine Irak'taki Kürt hareketinin farklı konuları üzerindeki araştırmalarımla 3 yıl sonra Doçentlik ünvanına sahip oldum. 1977'de ise Profesör ünvanını aldım. 1981 yılında Enstitünün Kurdoloji Bölümü Başkanlığına seçildim. Kurdoloji Bölümü'nün ilk Başkanı Hacıye Cindi'ydi, sonra Halit Çetoyi ve ondan sonra da ben bu bölümün başkanlığına seçildim.

1967'den bugüne kadar Enstitü'nün Kurdoloji Bölümünde ders veriyordum.

Doğu Bilimleri Sektörü 1971'de Enstitü haline geldi. Ondan sonra Kurdoloji Topuluğu, Kurdoloji Bölümü olarak örgütlendi. Enstitünün 7 bölümü var. Bunlar; Türkiye, İran, Arap ülkeleri, Kafkas ve Bizanas, Eski Doğu ve Kurdoloji bölümleridir.

Bizim bölümümüz Kürdolojinin bütün alanlarıyla ilgili çalışmalar yapıyor. Leningrad Doğu Bilimleri Enstitüsü Kurdoloji Bölümü sadece dil, folklor ve aktüel sorunlarla ilgileniyor. Ancak bizim bölümümüz hem çalışan bilim adamları sayısıyla, hem de ilgilendiği konular bakımından en geniş Kurdoloji çalışmalarını sürdürüyor. Kompleks bir bölümdür. Yani çalışmalarımız bütün konuları kapsıyor. Kürt tarihi; orta çağ - yeni çağ, Etrografiya, folklor, edebiyat ve kürt dili ile ilgili çalışmalar

"Prestroika ve Glasnost SSCB'nin Kürdistan politikasını etkileyebilir."

Foto: ANK

yapılıyor. Yani Kürdolojinin bütün bölümleri var.

Enstitü'ye bağlı Kurdoloji Bölümünün çalışmaları 1959'larda başladı. Bugüne kadar değişik konular üzerine yaklaşık 40'in üzerinde kitap yayınladık. SSCB'de kitap yayınlamak oldukça güç bir işti. Yazılan bir kitap hemen yayınlanamaz. Kontrol edilip, eksiklikleri tesbit edilip giderilir, sonradan plana dahil edilir. Yayınladığımız kitaplar akademik değeri olan eserlerdir. Bölümümüz ayrıca yüzlerce araştırma, inceleme, makale de yayınlanmıştır. Bölüm olarak birçok ulusal ve uluslararası konferans ve sempozyumlara katılmıyoruz.

□ Kürdoloji bölümünde kaç akademisyen çalışıyor?

□ On akademisyen var. Benim bölümüm çok büyük değil. İki profesör, on doktor ve bir de asistan var.

□ Efendim Enstitü çalışmalarından bugünkü sorunlara geçelim isterseniz.

Gazetemizde SSCB'de yaşayan bazı Kürt akademisyenlerin imzasını taşıyan ve Gorbacov'a gönderilen bir mektup yayımlandı. Bu mektupta; Azerbeycan'da Kürtlerin vatandaşlık, kültürel, vb. haklarının olmadığı, Karabağ'da kalabalık bir Kürt nüfusun yaşadığı belirtiliyor. Sizin de imzanızın bulunduğu bu mektuba bir cevap verildi mi?

□ Bu yeni yazılmış bir mektuptu Parit MK Plenumu salt SSCB'deki ulusal sorunları görüşmek üzere özel bir toplantı yapacak. Tahminime göre bu önümüzdeki yılın başında olabilir. SBKP'nin 19. Parti Konferansı'nda küçük milletlerin sorunları üzerine bir toplantının daha yapılması kararlaştırılmıştı.

Ancak şunu belirteyim; SSCB, bütün ulusal sorunlarını çözmüştür. Her milletin devleti, kurumları vb. var. Tabii ulusal sorunda çözümlenememiş bazı yanlar, bazı eksiklikler de var. Şimdi Parti, Prestroika ve Glasnost ruhuyla bu sorunları da ortadan kaldırmak istiyor. Elbette mark-

sist bir perspektifte: Bütün ulusal azınlıkların kendilerini özgürce hissedebilecekleri ve SSCB'ye sahip çıkabilecekleri bir yapının oluşturulması için sorun incelenecektir.

Bu çerçevede Azerbeycan'daki Kürtlerin sorunu da ele alınacaktır. Ama sonuç ne olur bilemiyorum.

□ Lenin'in UKKTH kitabının yayınlanmasından sonra Kürdistan'da sosyalistler ulusal sorunu, o eser çerçevesinde değerlendirmeye başlamışlardı. Günümüzde de hala öyle. Rusya'da sosyalizmin iktidar olmasından 70 yıl sonra Karabağ sorunu çıktığında bütün dünya basını bu sorun üzerinde durdu. Sosyalistler de şaşırıyor. Çünkü Sovyetlerde ulusal sorunların bu parçasının yeni-ye nasıl çözülecek? Ermeniler ülkelerinin bu parçasının yeniden kendi sınırlarına dahil edilmesini istiyorlar. Bir Kürt tarihçi olarak sizin bu konudaki görüşünüz nedir?

□ Benim görüşümü umarım söyledim gibi yazarsınız. Bu benim şahsi düşüncemdir. Ben resmi bir cevap verecek durumda değilim. Bir insan, bir bilim adamı olarak bu konudaki görüşüm; Nagorna Karabağ sorunu yeniden incelenmelidir. Ve Ermenilerin Karabağ ile ilgili istekleri de göz önüne alınmalıdır. Bence doğru sosyalist yaklaşım budur.

SBKP bu sorunu inceliyor. Nasıl bir karar alınacaktır. Biraz sabredek olursak sonucu göreceğiz. Ama bugün soruna baktığımızda görüldüğü gibi SBKP, bu sorunu inceleyip, uygun bir yöntemle çözmek istiyor. Bu küçük sorunun çözümü SSCB halkaları arasındaki temel sorunların çözümüne uygun olacaktır. Çünkü temel sorunlar, önemli sorunlar çözülmüştür.

Bu sorun, Ekim Devrimi öncesi varolan sorunlar karşısın-

da ufak bir sorundur. Batılı ülkelerin tavrı ise, ideolojik düşmanlık, sistemler arası düşmanlıktan kaynaklanıyor. Prestroika'dan önceleri bizi eleştirip, eksikliklerimizi sayıyorlardı. Elbette onların isteği ile değil ama, Gorbacov liderliğinde Parti dünyaya olduğu gibi, kendi evi SSCB'ye de yeni bir gözle bakıyor. İnsan kendi evinde bile birşeyler yaptıktan sonra oturup değerlendirir hangileri yanlışsa onları tekrar düzeltir.

Şimdi Parti, Prestroika ve Glasnost'u başlattı. Buna göre artık sorunlar gizlenmeyecek. Herşey açıkça ortaya konulacaktır. Batılı ülkeler şimdi de, "görüyorsunuz bugüne kadar yapılan her şey yanlışmış" diyorlar. Oysa öyle değil. SSCB'de bugüne kadar yapılan şeyler her açıdan, bilimsel açıdan, ulusal açıdan, ekonomik açıdan o geri Rusya'da öyle bir devleti ortaya çıkmıştır ki, artık bugün dünyada herkes onu hesaba katmak zorundadır. Amerika bizi, hesaba katmak zorundadır. Ancak bizim eksikliklerimiz de var. Biz şimdi eksikliklerimizi gidermek istiyoruz. Bugün bizim siyasetimiz, isteklerimiz budur. Artık geçmişte olduğu gibi herşeyin dört dörtlük olduğunu söylemiyoruz. Diğer sorunlarda olduğu gibi, küçük ulusal problemlerin de çözüleceği doğrultusunda büyük bir umut vardır. SSCB'de ilerlemenin, gelişmenin yeni bir etabıdır bu.

□ Prestroika ve Glasnost'un başlamasıyla SSCB'nin Kürt sorunu karşısında ki tavrında bir değişiklik oldu mu?

□ SSCB'nin Kürt sorununa yaklaşımının her dönemde aynı şekilde olduğu kanısındayım. Kültürel, edebi, sosyal, bilimsel alanlarda Sovyet Kürtlerine yapılan hizmetlere bakacak olursak, bu milletin haklarının tanındığını görürüz. SSCB Sovyetler Birliğinde yaşayan Kürtleri Kürt toplumunun bir parçası olarak görüyor.

Ama, ben de bazı sorunlara daha çok önem verilmesi ge-

rektiğini düşünüyorum. Kürt toplumunun ezilen bir millet olarak daha büyük yardımlara ihtiyacı vardır. Ezilen bir millet olarak Kürtlerin de SSCB'nin yardımını almaları gerekir. Ben Prestroika, Glasnost politikaları ile bu yardımların -Kürdistan'a ilişkin yayınların, basın yayının Kürt sorununa ilgi göstermesi vb.-daha da artacağına inanıyorum.

□ Prestroika ve Glasnost politikalarının uygulamaya konulmasından bu yana Kürdistan'da iki önemli olay oldu. 1988 martında Irak Halepçe'de kimyasal silahlar kullanılarak, beş bin Kürdü katletti. Dünya alem bu Jenosidden dolayı Irak rejimini protesto etti. Ama SSCB'den gerekli bir ses, yüksek bir ses çıkmadı. Bu yılın Ağustos ayında Irak hükümeti yine Kürtlere karşı kimyasal silah kullandı. Ve yaklaşık yüzbin Kürt Türkiye'ye, onbinlerce Kürt de İran'a geçmek zorunda kaldı. Yine SSCB'den bir ses çıkmadı. Ayrıca son iki aydır, ABD kendisini dünya da Kürtlerin hamisi olarak göstermeye çalışıyor. SSCB ise Sosyalist bir ülke olarak sessiz kalıyor. Siz bir Kürt tarihçisi olarak SSCB'nin bu tavrını nasıl değerlendiriyorsunuz?

□ Benim bir tarihçi olarak kendi düşüncem; Amerika bir protestoyla Kürtlerin dostu olamaz. Çünkü biz tarihten haberdarız. Ve bu yapılan protestonun da neden yapıldığını tahmin edebiliyoruz.

SSCB'ye gelince; Senin dediğin doğrudur. Daha yüksek bir ses çıkmalıydı. SSCB bazı şeyler söylemişti. Bazıları hiçbir şeyin söylenmediğini belirtiyor. Bu doğru değildir. SSCB'nin en otoriter yorumcusu Alexander Bovi'nin Halepçe ve Türkiye'ye geçen Kürtlerle ilgili yorumlarını kendi gözlerimle görüp kulaklarımla duydum. Gazetelerde bir iki küçük haber-yazı yayınlandı. Ancak bana göre bunlar Kürdistan'da yaşanan o büyük trajedi karşısında yeterli değildi. Ben daha çok, daha iyi şeyler yapılacağını umuyorum,

ben inancımı yitirmemişim. Kimse de yitirmemiş. Çünkü SSCB ezilen halkların dostu olarak görülmektedir. Kürt toplumu da ezilen bir millettir. Ayrıca birçok Kürt örgütü SSCB'yi Sosyalist bir ülke olarak, sosyalizmin teminatı olarak görüyor. SSCB'den beklentileri doğaldır.

□ Benim sorum sadece SSCB basınında konuya yer verilmesiyle ilgili değildi. Batılı ülkeler Irak'ı protesto ederken, SSCB'den hükümet olarak, parti olarak hiç bir ses çıkmadı. Oysa Margaret Teatcher, Mitterand, Avustur'ya ve Iskandinav ülkeleri Irak'ı protesto ettiler. SSCB'den bir ses çıkmadı bu nasıl izah edilecek?

□ Bu soruyu SSCB Dışişleri Bakanlığına, Pravda'ya vb. yerlere sormak lazım. Ben bir cevap veremem. Ama SSCB Kürt sorununda sözünü söyleyecektir.

Bütün Kürtler SSCB'den yüksek bir protesto sesi çıkmasını bekliyordu. Bu soruyu siyasetle ilgilenen insanlara yönelmek gerekir.

□ Doğrudur. Sorularımızın çoğu siyasi idi. Zaten tarih'te siyasettir.

□ Elbette. Özellikle Kürt tarihi, biz ne kadar siyasetten uzaklaşmak istesek de önümüzde çıkan sorun yine siyasi oluyor.

□ Bu görüşmenin kalıplaşmış, resmi, donuk bir görüşme olmasını istemiyorduk.

□ Siz de biliyorsunuz, ben de biliyorum ki bazı şeyler bizim hakkımız değildir. İnsan eksik, yanlış şeyler söyleyebilir. Çünkü herkes bulunduğu göreve, yere göre bir soruyu cevaplandırır. Ben yoksa cevaplarınızı vermeye hazırım. Ben fikrimi söyledim...

□ Kürtler SSCB'den farklı şeyler bekliyorlar. Destek ve dayanışma bekliyorlar.

□ Kürtlerin SSCB'den daha fazla şeyler beklemeleri elbette doğaldır. Kürtlerin bu ağır trajedisi karşısında dünyadan büyük protestolar yükselmeliydi.

Kasım 1988-Stockholm

“Biz hareketin aşiretlere dayanmasını istemiyorduk!”

İlk üç bölümü daha önceki sayılarımızda yayınlanan İ. Ahmed’le yapılan görüşmenin dördüncü bölümünü sunuyoruz.

□ *Abdulkerim Kasım’ın parti programını değiştirmesine neden karşı çıktınız?*

□□ Kürtlerin durumu zaten iyi değildi. İçerde ve dışarda Kasım’a karşı olan Arap güçleri, Kasım’ın Kürtlere haklar verdiğini ileri sürüp onu yıpratmaya çalışıyorlardı. Hatta Cemal Abdulnasır bile aynı olumsuz tavrı takınıyordu.

Kasım, bazı şeyleri gazetesinde yazın ama programa koymayın dedi. Parti, bu durumu değerlendirmek için bir heyet oluşturdu. Molla Mustafa’ya toplantıya da gelmedi. Barzan’a gitmişti. Kasım, partiye karşı bazı oyunlar tertipliyordu. Bazen bizden bazen de PB’den yana tavır koyuyordu. Ama biz bunun farkındaydık.

Molla Mustafa’yı kongreye çağırdık, geldi ama kongreye katılmadı. Son gün bir konuşma yaparak Parti Başkanlığı görevinden baktığını vb. şeyler söyledi. Diğer arkadaşlar tartışma çıkmasını istemediklerinden dolayı kendisine cevap vermediler. Ben de tartışma çıkmasını istemiyordum. Sonuçta toplantıya başka bir gün devam etmek için yapılan öneri kabul edildi...

Aynı gün akşam Çekoslovakya’nın bağımsızlık günü nedeniyle Çekoslovak Elçiliği bir kokteyl düzenlemişti. Biz de davetliydik. Ben, Nuri Şaves ve bazı arkadaşlar kokteyle gittik. O sırada alkış sesleri arasında Kasım da geldi. Bir iki kişi ile selamlaştıktan sonra, bize doğru geldi. Elini omuzuma koyarak; “İç sorunlarınızın tümünü biliyorum ve seni destekliyorum” dedi. Yaverini çağırarak, gizli telefon numarasını bana verdi ve yanımdan ayrıldı.

Ben, hemen bir arkadaşı gönderip, Behdinan’dan gelen delege arkadaşlara haber vermesini, bu gece yola çıkmamalarını ertesi gün toplantıya devam edeceğimizi iletmesini söyledim... Avni Yusuf’u da Barzani’ye gönderip, Kasım bizim tarafımızı tutacağını söylüyor. Molla Mustafa ve bazı arkadaşlarla birbirimize karşıymış gibi görünmemiz gerektiğini iletmesini söyledim.

Arkadaşlara haber ulaştırıldı. Ertesi gün toplantı yapılacağı için ön görüşmeler yaptık. Tartışmalı program maddelerini toplantının

oyuna sunup, çıkacak sonucu hükümete göndermeyi kararlaştırdık. Hükümet kabul etse de etmese de o programa göre mücadelemizi sürdüreceğimizi, hükümetin onaylamayacağı maddeleri ise tüzükte boş bırakacağımızı kararlaştırdık. Ayrıca, bir madde de ekledik. o da şuydu; bu programın her maddesi Parti Başkanı tarafından onaylandığı takdirde kabul edilir. Başkan kabul etmezse parti de kabul edemez. Bazı arkadaşlar bu öneriyi anti-demokratik bularak karşı çıktılar. Biz onayladık, gidip Molla Mustafa’ya durumu ilettilik. Kasım’ın oyunu boşa çıkarıldı.

Uzun bir süre parti teşkilatı ile Molla Mustafa arasında önceden saptanmış bir taktik vardı. Buna göre hareket ediliyordu.

1961 Ağustos’unda toplandık, bu döneme kadar Kasım’a birkaç kez momerandum sunmuştu. Bu toplantıda Molla Mustafa hükümete karşı direnmek gerektiğini söylüyordu. Biz ise, O günkü şartlarda direnmeyi uygun bulmuyorduk. Çünkü, direniş hazır değildik. Ancak, çaresiz kalmırsa direniş, yani silahlı mücadeleye başlanabilir.

Oluşturulan yeni Anayasa’da Kürtlere otonomi verilmediği anlaşıldıktan sonra, biz parti olarak silahlı mücadeleye hazırlanma kararına varmıştık. Parti’nin yasaklanması, Barzan aşiretine saldırı halinde silahlı mücadeleyi başlatma kararımız vardı. Ancak Barzani, bu iki koşulun yanına bir de reisliğini Abbese

Mamend Ağa’nın yaptığı Ako aşiretine saldırı halinde onların da savunulması gerektiğini eklemiştir.

Biz Bağdat’ta Bazı aşiretlerin silahlı eyleme başladıklarını Molla Mustafa’nın da onlarla birlikte olduğu yolunda haberler duyuyorduk. Biz PB ve MK üyeleri 17 Eylül 1961 de Kürdistan’da konferans yapma kararına vardık.

O dönemler Kasım yönetimine muhalif güçler oldukça genişlemişlerdi. Köylüler, esnaf şoförler Kasım’ın getirdiği kanunlara karşı hoşnutsuzluklarını belirtiyorlardı.

Biz PB olarak Kürdistan’da başlayacak olan yeni bir hareketin geçmişteki hareketlere benzememesi gerektiği düşüncesindeydik. Hareketi özellikle kentlere kaydırma düşüncemiz vardı. Feodallerden ise, burjuva güçlerin harekette etkin olmasını yeğ tutuyorduk.

6 Eylül 1961 günü 31 yıl önce Süleymaniye’de gerçekleştirilen bir katliamı protesto amacıyla bütün Kürdistan’da genel greve gidilmişti. Böyle yaygın ve katılımlı yüksek bir eylemin, dünyanın başka bir yerinde olabileceğini sanmam. Bu eylem, halkın partiye olan güvenini rejime olan anti-patisini gösteriyordu.

Bu genel grevden bir gün sonra, Nuri Şaves ile birlikte IKP ile görüştük. Genel Sekreter olmadığı için PB üyeleri ile görüştük. Parti’nin düşüncelerini kendilerine ilettilik. O sıralar Hoşnav aşiret reisi Siddik Miran’ı öldürmekten suçlandığım için gizleniyordum. IKP’liler hükümetin gidişatından memnun olmadıklarını, Kasım’ın diktatör bir yönetime doğru gittiğini, ya Nuri Said ya da Arap milleytçi güçlerinin iktidara geleceğini, bu her üç koşulun da Kürtler ve komünistler için tehlikeli olduğunu, bu tehlikelere karşı bugünden hertürlü hazırlık içinde olmak gerektiğini söylediler.

Bu arkadaşlar kendilerinin parti olarak her türlü hazırlıklarını tamamlamış olduklarını 10 dakika içinde Bağdat’taki bütün kararları ele geçirebileceklerini belirtiyorlardı.

Ben, bu işin böyle olmayacağını söyledim... □ *Sayın İbrahim Ahmed, isterseniz kaldığımız yerdən devam edelim: 6 Eylül’de genel grev yapıldığını, bu greve geniş bir katılım olduğunu belirttiniz. Ondan sonraki süreci anlatırmısınız?*

□□ Ben bazı arkadaşlarla beraber Süleymaniye’ye gittim. Hükümet 8-9 Eylül günleri Süleymaniye’yi bombaladı. Savaş başladı. Derbendibazıyan’da hükümet birlikleriyle aşiret güçleri arasında bir çatışmanın olduğunu öğrendik. Bizim Parti olarak henüz bu savaş karşısında somut bir tavrımız yoktu. O günlerde Kerkük’te bulunan 2. Ordu Komutanı bir bildiri yayınlıyarak, Molla Mustafa’nın kardeşi Şeyh Ahmed’in de bu savaşa karşı olduğunu belirtmiş ve hükümet bütün güçleriyle bu direnişi ezeceğini açıklamıştı.

Sonradan öğrendiğimize göre, aynı günlerde (9, 10, 11 Eylül) Kürt güçleri hükümet kuvvetleriyle ağır bir çarpışmaya girmişlerdi. Ölenlerin cesetleri çatışma alanında kalmış ve kimse alamamıştı. Bu konda partinin aracı olması düşünüldü. Ben de bunun iyi bir fırsat olduğunu düşünerek savaştı durdurulmasını, hükümetin kendi cesetlerini almasına mücade edilmesini ve bu vesileyle yeniden Kürt sorununu görüşmeyi planladım.

Bu arada Nuri Ahmed Taha ve bir arkadaşı Barzani’ye gönderip, hükümetin Barzani’nin harekete karşı olduğu yolunda propaganada yaptığını kendilerinin tavrı koymaları gerektiğini istedim.

Aynı dönemde hükümetin Barzan bölgesini bombalayacağını öğrenmiş bulunuyorduk. Bölgedeki hükümete ait binalara özel işaretle konulacak, geri kalan bütün yapılar bombalanacaktı. Yanılmıyorsam bu haberi Ali Abdullah ve Nuri Ahmed’le iletmiştik. Bu haberi 16 Eylül’den önce Barzan’a ilettilik. Yani Barzanlar daha dağa çekilmişlerdi. Artık Barzani’ye savaşmak isteyip istemediklerini sormanın anlamı da kalmamıştı. Artık görev bize düşüyordu. Onlar için ne yapayacağımızı tespit etmeliydik.

□ *Barzanların dağa çekilmesi savaşı başlatma anlamına mı geliyordu?*

□□ 16 Eylül’de hükümet Barzan’ı bombaladı. Bu, Kasım’ın yaptığı en büyük aptallıktı. Kasım, Barzanları dostu bizi ise, düşmanı yapmak istiyordu. Ancak bu bombardımandan sonra bunun şartları ortadan

kalktı. O dönemler Behdinan bölgesindeki aşiretlerin ezici çoğunluğu hükümetten yanaydılar. Bunların bir kısmı Barzanlara düşman olduklarından dolayı, bir kısmı ise Kürt bilincine sahip olmadıklarından dolayı hükümetin yanında tavır koyuyorlardı. O bölgedeki aşiretlerin durumu bu gün bile öyledir. Aşiretlerin büyük bir bölümü hükümetin dostudur.

□ *Örneğin hangi aşiretler?*

□□ Bugün çocukları mücadele içinde olan Zibariler, Herkî, Dostkî vb. bu aşiretlerin % 85-90’ını hükümet saflarındadır. O dönemler devrimden yana olanlar, daha doğrusu Molla Mustafa’dan yana olanlar sadece Barzanlardı.

Abdulkerim Kasım, 23 Eylül 1961’de Derbendihan’a gelmişti. Bir konuşma yapıp bu hareketi İngilizlerin kısıktığını söylemişti.

Parti, aslen Suriye Kürdü olan Muhammed Ali isminde bir arkadaşı Zaho’ya sorumlu olarak atamıştı. Bu arkadaş ilk parti askeri güçlerini oluşturup, hükümet birlikleri ile çatışmaya girmiş ve bu çatışmada hükümet güçleri yenilmişti. Parti, Kasım’ın Süleymaniye’ye yapacağı ziyareti önlemek için, ilkel metodlarla hazırlanmış birkaç bomba patlatınca, Kasım bu geziye vazgeçti. Artık bizim toplantımız yine ertelenmiş oldu. Bu arada Şeyh Ahmed, oğlu Muhammed Halid -bugün Kürt Hizbullahı’nın başı olan- vasıtasıyla Bağdat’a bir açıklama göndermişti. Muhammed Halid Bağdat radyo ve televizyonunda bir konuşma yaparak, savaşa karşı olduklarını, barış istediklerini belirtti. Halk bu durum karşısında kendilerini destekleyenlerin umutsuzluğa düştü. Kasım, bir açıklama yaparak hükümete karşı gelenlerin teslim olmalarını istedi ve bu karara uyanları ödüllendireceğini açıkladı. Bu durum karşısında Parti sessiz kalmaya mecbur oldu ve Süleymaniye’ye yakın bir köyde toplanma kararı alındı.

□ *Bu döneme kadar Parti tutumunu açıklamamış mıydı?*

□□ Hayır... Savaşı destekleyip desteklemediğine dair bir açıklama yapmamıştı. Hergün partililer tutuklanıyor, baskı altına alınıyorlardı. Aşiretler partiyi çok küçümsüyorlardı. Parti sorumlularına; “Ey mensul hibiz part, matara li mil” deyip alay ediyorlardı. Parti henüz silahlanmamıştı.

Devam edecek

“Biz Kasım’ın Parti’ye yönelik oyunlarının farkındaydık.” Fotoğraftakiler sağdan sola; A. Kasım, M. Mustafa Barzani, İ. Ahmed, Ömer Dibabe, Salah Yusufi (12.5.1960) Fotoğraf İ. Ahmed’in Özel Arşivinden alınmıştır

DOZA KURDISTAN

Zinar SILOPİ

BÖLÜM • 9 •

Sekizinci Bölüm Sayı 49; Sayfa 8'de Cemiyet yönetim kuruluna seçilen bu kişiler, İstanbul'da bulunan Amerikan, İngiliz, Fransız komiserlerini ziyaret ederek Kürt milli haklarını dava etmekte idiler. Amerikan komseri ile yaptıkları bir toplantıda Kürtler tarafından Seyit Abdulkadir efendi, Bedirhani Emin Ali bey, Bediüzzaman Molla Sait, Doktor Şükrü Memet bey uzun bir beyanatta bulunarak harita üzerinde Kürdistan hududunu belirterek denizlerde bir mahrecleri bulunması zaruretini anlatmıştı. Amerikan komseri Kürdistan'ın büyük bir kısmını içine alan bir Ermenistan teşkiline karar verdiğini söylemesi üzerine Bediüzzaman cevap olarak Kürdistan eğer deniz sahilinde olsaydı dirimnotlarınızla belki bu kararı tatbik edebilirdiniz, fakat Kürdistan dağlarına dirimnotlarınız çıkmaz. Bu kararınız da tatbik edilemez demişti.

Amerika'nın Kürt milli haklarının teminine yardımcı olması istenince toplantıya son vermiş, Sen kendine yardımcı ol allah da sana yardım eder demişti.

Kürtlerin en ziyade teması İngiliz komseri ile idi. Kürt milli hukukunun tanınacağını vadeden komiser Kürtlerin sukunet ve itidalle hareket etmeleri menfaatları icabı olduğunu söyleyerek Kürtleri avutuyordu.

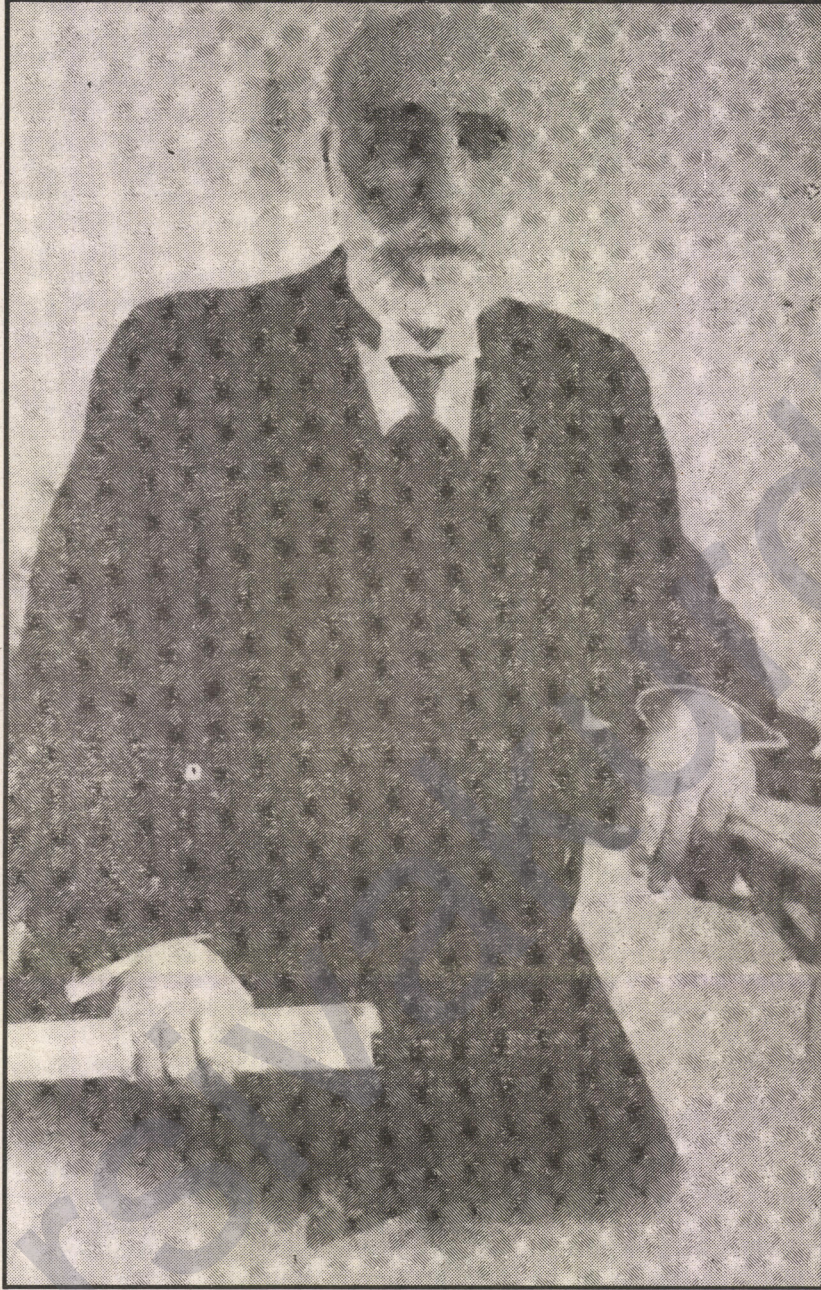
Cemiyet yönetim kurulu Paris'te toplanan Sevr Barış toplantısında Kürt delegeğine Süleymaniyeli Handan ailesinden Sait Paşanın oğlu Şerif Paşayı seçmişti. Kendisine müşavir olarak verilen Diyarbakırlı Fahri beyin katılımıyla Kürt milletinin istiklal hakkını sulh konferansı nezdinde müdafaa ediyorlardı. Şerif Paşa 1919-1920 senelerinde Barış konferansına taktim ettiği iki müzekkere ve harita ile Kürdistan'ın birliğinin ve istiklalinin tanınmasını talep etmişti. Ermeni mürhassası Nobar Paşa ile yaptığı ittifakta Ermenistandan ayrı bağımsız bir Kürdistan'ın var olduğunu bildiren ortak bir bildiriye Barış konferansına vererek, konferansın genel olarak bu tartışma için onayını almışlardı.

Sevr Muahdesinde, Kürdistan faslının 62-63-64 üncü maddelerinde izah edilen şekilde Kürdistan hududu takriben tayin edilmiş ve milli hukukunun uygulanacağı yerler gösterilmişti. Yunanlıların mağlubiyeti neticesinde Lozan'da toplanan ikinci sulh konferansında sevr muahdesinde Kürdistan özerklik idaresi için kararlaştırılan konudan bahsedilmediyse de, bu kararın Kürtlerin siyasi haklarının teminine dair Milletler Cemiyeti evrakı arasında mevcut siyasi bir vesika olarak muhafaza edilmekte olduğundan, her Kürdün bilmesi lazım geleceği düşüncesiyle sevr konferansının 12 Ağustos 1920 tarihindeki oturumundan, Kürdistan'ın milli haklarının tanınmasının kabul edildiğini bildiren tarihi bir vesika olması itibarıyla tercümesini aynen aşağıya derce-diyorum.

Madde 62 — İş bu muahedenin mevkii meriyete vezi tarihinden itibaren 6 altı ay zarfında İngiliz, Fransız, İtalya hü-

□ “Kürt Teali Cemiyetini İstanbul'da bulunan bütün Kürtler destekliyordu. Bu ana kadar Kürtlüğü gizli kalmış aslen ne kadar Kürt varsa, hepsi birer Kürt milliyetperveri sıfatı ile meydana atılarak hocası da, alimi de, cahili de hepsi Kürt milli hukukunun birer savunucusu vaziyetinde kendilerini göstermekte idiler!”

□ “Hilafet ve saltanatın çöküşüne doğru sürüklenmekte olduğunu gören bu zevat, durumlarını ve geleceklerini oluşacak Kürdistan'a bağlamışlardı.”

Teşkilatı İçtimaiyye Cemiyeti Reisi Emin Ali Bedirhan. (Doza Kürdistan, Sayfa 53)

kümetler tarafından tayin edilecek üç azadan mürekkep bir komisyon İstanbul'da toplanarak Kürt unsurunun sakin bulunduğu firatın şarkında bilahare tayin edilecek Ermenistan hududunun cenubunda iş bu muahedenin 27. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında gösterilen Türkiye, Suriye bey-nel nehreyn hudutlarının şimalindeki muntkada mahalli bir Kürt muhtariyeti idare planını ihzar edecekler. İş bu planın bazı noktalarında komisyon azaları arasında ihtilaf zuhur ederse bu ihtilafı tabi oldukları hükümetlere bildireceklerdir. Bu plan Kürdistan muhtariyeti arazisinde bulunan Asuri, Kildani ve sair ırkı ve dini akaliyetlerin muhafazası hakkında kafi teminatı ihtiva edecektir. İran hududuna müteallik noktadan ihtiyaç hasıl olursa İngiltere, Fransa, İtalya, İran Kürt memurlarından mürekkep bir heyet mahalinde yapacağı tahkikata binaen lazım gelen tadilatı yapacaktır.

Madde-63 — Osmanlı hükümeti 62. maddede zikredilen komisyon tarafından ittihaz olunacak mukarreratı kendisine tebliğ tarihinden itibaren üç ay zarfında kabul ve tatbik etmeği şimdiden teahhüt eder.

Madde-64 — İş bu muahedenin meriyete konması tarihinden bir sene sonra 62. maddede zikredilen menatik ahalişi milletler cemiyetine müracaat eder ve halkın büyük bir ekseriyeti Türkiye'den mustakil olmak isterse, milletler cemiyeti de mezkur ahalinin istiklale ehil olduğunu kabul ettiği takdirde milletler cemiyetinin bu muntkaya ait her türlü hukuk ve mündeyyatın Türkiye'nin feragat etmesi tavsiyesine Türkiye hükümeti riayet edeceğini şimdiden taahhüt eder. Bu feragatın teferruatı müttefik devletlerle Türkiye arasında tanzim olunacak bir mukavele ile tesbit edilir. Bu feragatın vukuu halinde şimdiye kadar Musul vilayeti dahilinde yaşamakta olan Kürtler arzuları ile mustakil Kürt hükümetine iltihak et-

mek isterlerse müttefik devletler hiç bir vech ile bunların arzularına muhalefette bulunmayacaklardır.

Kürdistan Teali Cemiyetini İstanbul'da bulunan bütün Kürtler destekliyordu. Bu ana kadar Kürtlüğü gizli kalmış aslen ne kadar Kürt varsa hepsi birer Kürt milliyet perverliği sıfatı ile meydana atılarak hocası da, alimi de, cahili de hepsi Kürt milli hukukunun birer savunucusu vaziyetinde kendilerini göstermekte idiler. Hilafet ve saltanatın yıkıntıya sürüklenmekte olduğunu gören bu zevat amali ve istikballerinin teminini vucuda gelecek Kürdistan'a bağlamışlardı.

Yönetim kurulunun büyük bir kısmı Kürdistan'da tanınmış hanedan mensubu ve nüfuz sahibi kimselerdi. Eğer bu zevat, buldukları şartlar içinde fiilen İstanbul'dan Kürdistan'la ilişki kurmanın zorluklarını göz önüne alarak cemiyetin merkezi faaliyetini Kürdistan'a nakletmiş olsalardı, Diyarbakir'de kurulan Kürt Teali Cemiyetiyle de mesai birliği yaparak Kürdistan'ın muhtelif mahallerinde nüfuz sahibi kimselerin çalışmaları çok muhtemeldir ki daha semereli olur ve istenilen netice alınır. Mustafa Kemal Paşa hükümetinin zuhurundan sonra Kürdistan'la alakası kesilmiş olan cemiyetin bütün mesaisi İstanbul'daki mahdut siyasi faaliyete münhasır kalmıştı.

Bazı cemiyet azalarının Seyit Abdulkadir efendinin ve heyeti idare azalarının Kürdistan'a giderek orada çalışmalarını teklifine merkez kurulu olur vermedi.

Yeniden faaliyete geçen HEVİ, JIN ismiyle neşrettiği dergi ile Kürt milli davasını müdafaa ediyordu. Merhum mes-lup Kemal Feyzi, Memduh Selim ve sair gençler mantıklı yazıları ile dünya efkarını Kürdün meşru ve haklı davasından haberdar ederek bu hakların elde edilmesine çalışıyorlardı.

Türk gazeteleri Seyid Abdulkadir efendinin bir taraftan Danıştay başkanı diğer taraftan Kürdistan istiklalini isteyen bir

cemiyet reisi olmasını eleştirerek ya Danıştay başkanlığından veya Kürdistan istiklalini iddiadan vaz geçsin diye yayınları üzerine, O, gazetelere beyanatta bulunarak Kürtlerin istiklal istemediğini, Kürdistan'a özerklik talebinde bulduklarını beyan etmesinden dargın olan heyet azalarından bir kısmı Kürdistan Cemiyetinden ayrılarak Teşkilatı İçtimaiye ismi ile bir cemiyet kurdular. Bedirhani Emin Ali bey, Bedirhani Ferit Bey, Şükrü Baban bey, Doktor Şükrü Mehmet Bey, Doktor Abdullah Cevdet bey Doktor Şükrü Mehmet Bey, Bitlisli Kamil Feyzi Bey, Ekrem Cemil Paşa, Kerküklü Necmettin Hüseyin Bey, Mola Zade Raif Bey ve Mahmut Selim Beyden oluşan bir cemiyet kurulduğunu devletler komserlerine bildirdiler. HEVİ cemiyeti tarafından neşredilmekte olan "JİN" dergisinde Teşkilatı İçtimaiye cemiyetinin fikir organı olarak, periyodik bir gazete olarak çıkmaya başladı.

Cemiyet'in faal genç azaları Kürdistan'da cemiyetin amaçlarını teyit edecek bir fikir cereyanı uyandırmak ve ameli harekette bulunmak üzere 921 senesinde Ekrem Cemil Paşa ile Miksili Hamza beyi Kürdistan'a göndermişlerdi. Ekrem Diyarbakir havalisinde gizli olarak çalıştığı esnada evirde misafir olduğu HEVERKAN aşiret reisi Abdulkarim Ali Remmo kendisini tutarak Türk'lere teslim ettiğinden Ankara İstiklal Mahkemesinde muhakemesi yapılmak üzere tutuklu olarak Ankara'ya gönderildi. Hamza bey de bir suretle ele geçerek Diyarbakir'de bir müddet hapis edilmişti.

Devam edecek

Name ji Osman Sebrî re

Di payîza umir de nameya Hîşyar, ji Osman Sebrî re,
Birayê niştimanperwer Osman, bi hildana silavê destê te,
êxamegîr bi evînek kurdyolojî digivêşim, çewa ku hêsanîya
ten û giyanê te daxuwaza dilê min e, eger pirsra min bikî, jiyîn-
dar im lê ne bextiyar im, birayê delal dizanî bi şîrê ne bende-
war im, lê bîranîna te li derya dilê min van pêlên jêr vedaye:

di şûna şîrê de em bi xûnê mijîyan,
di hêlana tarîx û zeman de em hêjîyan,
ji çîyan daketin van deşt çol û berîyan,
va berê me ketîye goristanê mirîyan!

kulîlka umrê xwe bi xebatê me bi derda,
bê ku havilek bi destxin bûn sofîyên camîyan,
millet bûye şek û pek li meydana xebatê
di destê xortan de mertalên eydiyolojîyan.

dewlemendên mal perest tev bûna gayên mêrgan,
meles di stûyê wan de weke tajîyan,
tev dibêjin: pirsra mafê millet her pîroz e,
lê pêve rabûn bedname bi navê ricîyan,

bê ku bi xwe zanibin mena pirsên wan çine?
di derya gumanan de bûne weke sofîyan,
koletî û belengazîya xwe qet nabînin
lê dibin dozdarê mafê cihanê hemîyan,

vê felsefa bê mentiq di ollekî xerîb de,
seywan li me vedaye li nav dar û devîyan,
dema ku ne azam e çi felsefe rêzan e?
bê rêzan û rêderî ji meydanê revîyan,

bê huqûqê siyasî ki hatîye naskirin?
ew huqûqê me digot dozdarîya hemîyan,
ji me pê ve kî mane welê dil û belengaz?
bi koletî giriftar bê tarîx û bê keyan,

bi vî derdê bê guman çîye ji bo me guman?
divê welê bê parbin di cihan de bêjîyan,
bê armanek yekîti ceng û cudal û xurtî,
bi guman û xwezîyan dest nagîje kezîyan,

di bin perda zeman de gelek weke min û te,
bi van kul û kovanan bi daxuwazê negîyan,
di zîndana Memê de me xwest Zînê bibînin,
lê bextê me çi reş bûn jê dûr ketin ne giyan,

diwan rojên xweş û geş biwî umrê ciwanî,
ci û warek me nedî wek çîya û kovîyan,
ka hevalên me ditin ka ew pirsên me gotin?
bi civatên şev û roj çiqas li hev civîyan?

ev e jiyîna bêbext dikin em jê birevin,
herin neyîna çepel nav wan komên hestîyan!
ev e jiyîn bela ye tevda derd û cefa ye,
pêşî xweş e dawî reş li ser teva zendîyan.

li tarîxê binêre li dedwela mêrxasan
hingê bixwe bibêjî derd û kul tev revîyan,
mal û xweşî ne çak e, ne pardar in ez û tu,
mal û millkê bê şeref em ji ber wî revîyan,

barê welat giran e jê re divê heşmende
nav û nûçên çep û rast me nagînin warçîyan,
siyaseta rojhelat di destê hêzên giran de
bê zanîn û siyaseta di nav wan de em rizîyan

bav û bira dê û xwe tevde mirin me nedîn,
em jî derin weke wan bê wê şîna mirîyan,
van qanûnên cihanê tev destûrên semawî
awir li me ve nedan li zîndana girtîyan,

ji gumanan dūrkeve tiştê dibîni ew e,
umrê me te bihnek e mekev derya nedîyan,
li vir xatir dixuwazim dikim herim neyîne,
azadiyê dispêrim birayên kurd hemîyan

bi Hîşyar diyar bûm li tehlîya jiyîne
şerîniyê dixuwazim ji bo we nû hatîyan.

4 Îlon 1981 *Hesen Hîşyar*

Hesen Hîşyar di 14 ê Îlona 1985 an de çû rehmetê. H. Hîşyar di ware edebiyat û zimanê Kurdî de xebatên hêja kiribû.

Serwer

Xortên hêja rabin xebat
Destek ji bal Xwedê va hat
Ji bo me kurdan bûye kat
Ger zanibin çi gewher e

Şiyar dike ew gelê min
Welat livî ji ser û bin
Şoreş dikin tev mêr û jin
Ew ji hilma Pêxember e

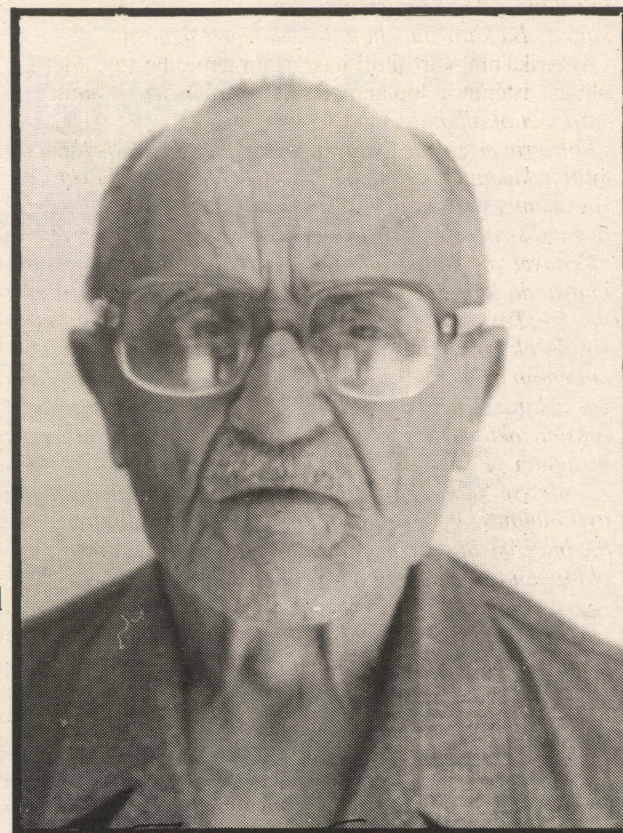
Riya rûmet raveyî me kir
Ji me ra bû şîr û şeker
Sed gavan û derbend vekir
Di qada şer cengawer e

Doza me ya bincil livand
Koça me ya belav civand
Berê xwe da dijmin revand
Pirr suhn e ew wek ejder e

Divê êdî hîşyar bin em
Ji bo me pêk hat kêys û bend
Bi derkevin ji bin sîtem
Şêrek ji bo rêber e

Hilda serê me ê nixûn
Axa welêt av da bi xwîn
Îro di nav me serwer e

Osman SEBRÎ
1971 - Ankara

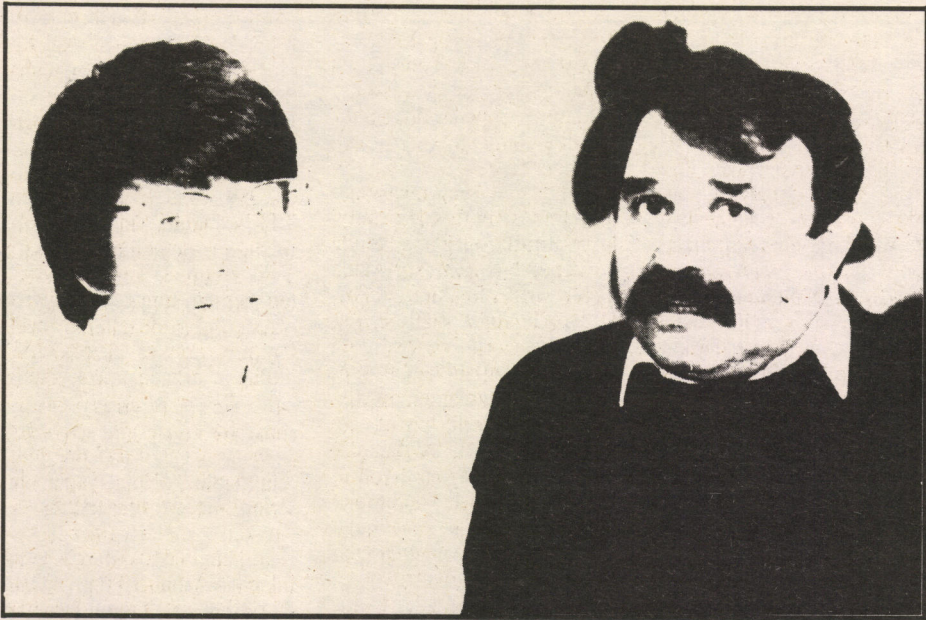
Osman Sebrî

Foto; ANK

ji **KURDISTAN PRESS** re

Nûçe û suret bişîne
binivisîne

Li Swedê Efriqa Başur: Sjöbo

Kristina Rogestam; "Bi bîr û baweriya min, mesela xerîban meselekî girîng e." Foto: Elin Classon

Di nav dewletên Ewropa de tu dewlet wek Swedê ku mesela rasîzmê (nijadperestî) dixwaze biweşere tune. Swêd di vî warî de dewletekê zîrek e. Îro li hemû Ewropa ev mesele ha vekirî û eşkere tê peyivandin. Mesela li Fransa rasîstiya Le Penn ne tiştêkî dizîye. Ji Elmanya Federal bigire heta Danmark û Îtalya rewşa faşîstan, ya rasîstan tê ber çavan. Bo ku dijîtiya xerîban tiştêkî din e, rasîzm tiştêkî din. Ev herdu tişt ji hev cihê ne.

Lê dewleta Swêd naxwaze vê rastiyê qebûl bike. Li gor wan li Swêdê bes dijîtiya xerîban heye. Rasîzm li ba Swêdiya peyda nabe. Dewleta Swêd dewletekî pir zîrek e... Dikare rojê deh caran gelê xwe bixapîne.

Ji bona ku em bikaribin rûyê dewleta Swêdê di vî warî de bidin naskirin û vekirin, min bi Serokê Daîra Biyanîyan a Dewletê (SIV) Kristina Rogestam re hevpeyvînek çêkir.

Kristina, beriya ku tu bibî Seroka vê daîre min navête seh nekiribû?

Çawa dibe, heyret!.. Ez Sosyologekê bi nav û deng im. Di Partiya Center (Navend) ê de min neh sal endametiya parlamentoyê

kir.

Baş e, dibe ku tu mirovekî naskirî bî. Lê vê meqamê kî da te?

Ez nizanim... Vî tiştî ji hikumetê bipirse.

Yanî te ne bi dilê xwe vê tiştê xwest?

Naxêr. Dilê min di vî tiştî de tune bû. Min daxwazekî wusa ji hikumetê nekir.

Yanî tu dibêjî, ku hikumet telefonî te kir û got, fermo were bibe serokê Daîra Biyanîyan?

Belê... Rast û rast wusa çêbû. Hikumet bi telefonê gazî min kir. Ez ji Göteborgê hatim Stockholmê, hewqas xeber.

Ez naxwazim bawer kim, Kristina. Hikumet çawa dikare vê karûbarê giran bide yeka weka te. Tu ji vî tiştî bêxêberî, nezanî.

Belkî.. lê.

Baş e, te bixwe pirs nekir. Te negot, hûn çima vî îşî didin min?

Na, min qet pirs nekir. Bes Wezîrê Biyanîyan George Andersson vê meqamê da min. Lê çima, ez nizanim.

Lê Kristina, tu çawa dikarî vî barê giran bidê ser piştê xwe, ev îş ne karê te ye, heyra?

Bi bîr û baweriya min, mesela xerîban meselekî girîng e. Di destpêka 1990 an de ev pirs yek ji wan pirsên mezintir e li Ewropa. Bêguman karekî wusa ji bo min enteresan e.

Kristina, porê te jî wek yê min reş e. Ku ez û tu bi hev re herin bajarê Sjöbo'yê, wê çî bê serê me?

Tiştêk jî nabe.

Lê pir caran tişt bûne Kristina. Mirovê wek min û te li Sjöbo tîr perçiqandin.

Divê mirov vê meselê hewqas mezin neke. Bi baweriya min, divê mirov bajarê Sjöbo hinek rehet berde.

Bi dîtina te, tiştê ku li Sjöbo pêkhat, dijîtiya xerîban e an rasîzm e?

Ev tişt dijîtiya xerîban nîşan dide. Elaqe vê tiştê û rasîzmê bi hev tune ye. Belediya Sjöbo dixwaze bi serê xwe be û nîrê Stockholmê bişkêne. Bo ku li Swêdê her belediye bi serê xwe dikare qerar bide.

Lê çawa ez dizanim Serokê Belediya Sjöbo, Sven Olle Olsson, di televîzyona Swêdê de weha got: "Ger ji me re karker pêwîst be, em dikarin van karkeran ji Danmarka an jî Elmanya Federal tedarîk bikin". Yanê Sven rast û rast dibêje, ji me re pîrt zer û çav hêşîn pêwîstî. Reng û rûçikên xerîban divê wek reng û rûçikê Sven be. Tu bixwe jî dizanî, Kristina îro li Skone li hawirdora Sjöbo bi hezaran Elman û Danmarkî hene. Pîrraniya wan kesan xwedî xanî û milk in. Lê Sven Olle dengê xwe jî wan kesan re dernaxe. Bo ku tev de mûzerk in.

Vê pîrsê jî min neke. Vê pîrsê jî Sven Olle bike.

Yanî tu dibêjî ku mafê rasîstên Swêdê heye, ku li ser xerîban qerar bidin, ne?

Min tiştêkî weha negot. Te vî jî ku derxist. Lê ya rastî, tiştê ku li Sjöbo bû dikare li her derê Swêdê jî bibe.

Çawa tê zanîn, piştî hilbijartina Sjöbo ji Le Penn bigire heta rasîstên Danmarkî, Norvej, Elmanya, Îtalya ya Sven Olle Olsson û hevalbendên wî pîroz kirin. Baş e, ez bawer im divê mirov wek Efriqa Başur ya Sjöbo jî protesto bike. Divê mirov dersekê baş bide Sjöbo. Çî firq di navbera Serokê Efriqa Botha û Sven Olle de heye?

Min li ser mesela Sjöbo ji te re got.

Baş e. Tu wek seroka xerîban nikarî hikumeta Swêdê bidî Konseya Ewropa. Çawa ez dizanim ji herba duyemîn û vir de ev cara pêşîye ku li Swêdê rasîzm tê qebûlîkirin.

Bersiva min neyînî (negatîf) e. Bes min provaqe bike. Nexwe ez naxwazim bi te re zêde bipeyivim.

Tu bi kêfa xwe yî Kristina. Ev tişt carek bûye dewleta Swêdê muhira rasîzmê xwarîye... Ev rûreşî bédeng derbas nabe.

Ez tiştêk jî te re bêjim: Li Swêdê her belediye dikare vê hilbijartinê çêke. Ev tiştêkî demokratîk e. Belediya Sjöbo li gor desttûra xwe bi awakî demokratîk hilbijartin çêkiriye û gelê Sjöbo ji % 70 raya xwe negatîf daye.

Baş e, Kristina netîca pozîtîv derketa, we yê kîjan xeriba bişanda Sjöbo?

Me yê mihacirên Îranî û Şile bişanda.

Te dît, Kristina. Ev herdu gel jî serreş in. Ne wek reng û rûçikên Sven Olle ne...

Tu, vî mesele mezin dikî. Tu gavên sert û dijwar davêjî.

Kristina Partiya Keskan, ji bo ku çend masiyê foqê mirin, wan parast, kete meclîsê. Ma kambax be, em xerib weka masiyên jî nabin?

Bê şik, xerib ji masiyên çêtir in. Çî ji destê me tê em dikin.

Em vîga werin li ser rewşa Kurdan. Eva serê du salan e ku rojname, televîzyon, polîs û hikumeta Swêdê destê xwe xistiye stûyê gelê Kurd û dişidîne. Em li ber xeniqandinê ne. Bi çaralî li me hurohuro tê kirin. Em weka qatîlê Palmê tîr pêşkêşîkirin. Tu seroka me yî Kristina. Tu çima li me xwedî dernakevî û hikumetê protesto nakî?

Ev pîrs politik e, ez naxwazim bipeyivim.

Tu naxwazî ku mirov li timê Swêdê hilbijartinekî wek Sjöbo çêke?

Hilbijartina Sjöbo, tiştêkî nebaş e. Ez hêvî dikim ku ev tişt carekê din nebe û neyê ziman...

Mahmut Baksi

Wê Mandela jî hepsê xilas be

Serokê ANC (Kongreya Netewî ya Afrîqa) Nelson Mandela paş de nayê şandin hepsê, şertên li ser wî, wê siviktir bibin. Ev soz ji aliyê Wezîrê Edaletê ya Afrîqa Başur di roja 24 ê Teşrinê de hate dayîn. Wezîr Kobie Coetsee vê biryarê di televîzyonê de eşkere kir.

Hikumet biryar da ku Mandela bişînin cihekî bê xeter û xaniyekî bidin wî. Herweha hikumet izin dide wî ku zarokên xwe jî bigre cem xwe.

Mandelayê 70 salî di meha Tebaxê de ji ber nexweşîya tuberkuloz (êşê zirav) ket û hikumet wî jî hepsê derxist û bir nexweşxane. Dûvre jî şandin nexweşxanekî taybetî li Kapstadê. Mandela hîn jî li wê derê ye.

Wezîrê Edaletê ya Afrîqa Başur da xwuyakirin ku wê heya çend rojekî Mandela û malbata wî bizanibin cihê wî li ku derê ye. Êdî Mandela venagere hepsê.

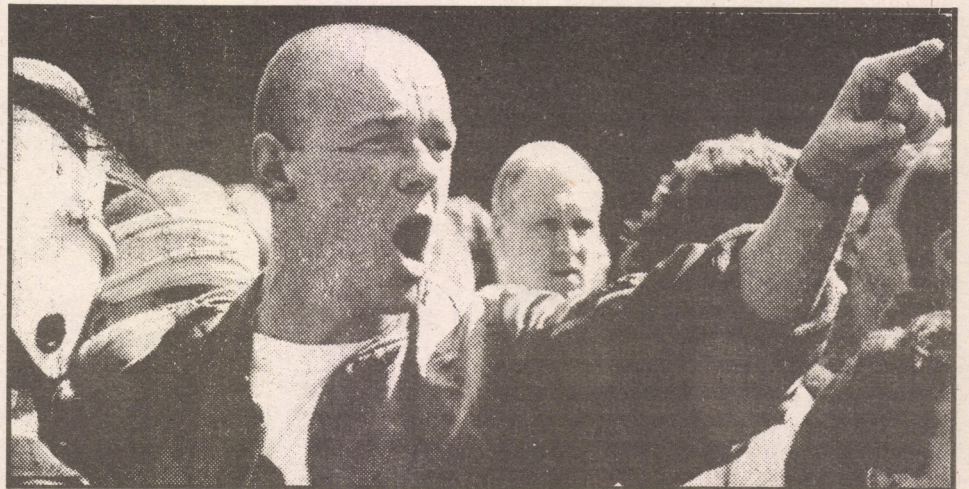
Ne Winnie Mandela û ne jî avukata malbata wan Îsmail Ayob, heta roja 25 ê Teşrinê derheqa vê biryarê de tiştêkî resmî nebihistûn.

Avukata malabata Mandela dibêje; Min nûçe di televîzyonê de bihîst, min telefonî Winnie Mandela kir û wê jî nûçe di ji televîzyonê bihîstibû.

Li gor Ayob, malbat ji bo serbest berdana Nelson Mandela gelekî bi şik in û nayê xwuyakirin ku wê bê berdand.

Sucên nijadperestî zêde dibe

Li ser daxwaza hikumetê Teşkilata Giştî ya Emniyetê lêkolînekê çêkir. Armanca vê lêkolînekê tesbîtîkirina sucên nijadperestî (rasîstî) û dijminatîya biyanîyan bû.

Li gor qanûnên Swêdê sucên rasîstî bi du awayî hatine terîfîkirin. 1-Cûdakirin û dijderketina mirovan li gor reng, mîliyet, nijad û baweriyê wan, 2-sucên êrîşîkirin, şelîhandinên ku di bingehên wan de rasîzm hebin, sucên rasîstî tîr qebûlîkirin. Teşkilata Giştî ya Emniyetê jî ber vê tesnîfê nikaribû sucên rasîstî ku li gor benda duyemîn

hatine kirin tesbît bike. Lê belê li gor lêkolînekê li Swêdê di navbera salên 1984 û 1987 an de dor du hezar sucên rasîstî çêbûne. Hinek sucên lêxistin, birîndarkirin û heqaret bi girêdayî rasîzmê ne lê tesbîtîkirina wan hemûyan ne mimkin e. Li gor vê lêkolînekê êdî Daîra Biyanîyan û Polês wê agahdari bidin mihaciran ku bikaribin qanûn û civaka Swêdê nasbikin.

Meqamên Swêdî di wê baweriyê de ne ku, di bingeha sucên rasîstî de nelîhevîkirina çandên (kultur) jî hev cûda hene.

MEKTUP

□ 15 haziran 1988 tarihli Berxwedan gazetesinde altın da Urfa Cezaevi'nden M. Karasu, S. Küçükaya, İ. Güzel, A. Serçek, M. Tanboğa ve B.Kavak'ın imzaları bulunan "Halkımızın sırtına kene gibi yapışanlar üzerine" başlıklı bir mektup yayınlandı. Aynı dönemde Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde yatan iki devrimci olarak bu mektuba cevap verme ihtiyacı duyduk. Mektubumuzun, Kurdistan Press'de yayınlanmasını istiyoruz. Selamlar.

Yüreklarını ve kafalarını devrimci mücadeleye koyup, döneme vurulan unsurların, burjuva dili ve yöntemleriyle karalamalarına tavırsız kalmak, burjuva tavrı onaylamaktır. Bundan dolayı 1979 - 1985 Diyarbakır Cezaevleri pratiğini gerçekleri ile aktarmak zorunda olduğumuzu bir görev biliyoruz. Bunu her vesile ile yapacağız. Aslında biz, cezaevinde psikolojik baskı altında olan ve ağır cezalara çarpıtılmış unsurları, içinde bulunulan koşullarda suçlama ve saldırı yapmayacağız. Bu nedenle kısaca bazı şeyleri belirtmekle yetiniyoruz.

Son günlerde cezaevi pazarının alabildiğine kalabalıklaştığı, yalanlarla oluşturulmuş, demagoji ve reklama ağırlık veren cürucanında içinde olmayacağız. Burjuvazinin önünde panik göstermeyeceğiz. Urfa Cezaevinden gönderilen yazıdan anlaşıldığı kadarıyla, namusun mavzerinde bir tek kurşun bile olamayan, yıllarca devrimci olmayı bir yana bırakın, namuslu olmayı bile beceremeyen ve sömürgeci TC'nin erai takımının karşısına adı suçluların tavrı içinde olanlar, hiç bir şeyden haberleri yokmuşçasına direnmeyi kendi bireysel çabalarıyla deforme etmektedirler.

Biz, hiç bir zaman cezaevi anılarımızı yazarak, cezaevinin siyasal olarak değerlendirilip, sulandırılmasından yana olmadık. Ama, görüyoruz ki, gerçekleri çarpıtıyor ve cezaevini yorumlanamaz durumda bırakmak gayreti içinde, mektuplarla, anılarla büyük bir yarışa girmişsiniz. Hem de bunu kitlelerin başına kakarak yapıyorsunuz. Hiç bir devrimci cezaevinde yatmasını ve işkence görmesini kitlelerin başına kakmaz. Bu tür bir yöntem burjuva anıları yöntemidir. Ve onlar bunu başarıyla yapıyorlar. Biz grup olarak bireysel "kahraman"lar yaratarak değil, işkenceyi, acıyı, direnmeyi kolektif sorumluluk olarak düşündük ve düşünüyoruz.

Diyarbakır Cezaevi ki, özel yöntemlerle ve kasıtlı olarak programlı biçimde militanlarımızı ve halkımızı imhaya yönelik uygulamalarıyla yalnızca devrimcilere değil, kaçakçılıktan gelen, sağ görüşten gelen ya da lümpen olanlara bile her türlü işkencenin uygulandığı, bütün yöntemlerin denendiği bir yerdi. Bunu, yazıyı yazanlar da bilmiyor değil. Orada insanın kişiliğini koruması yetip artıyordu. İdareye muhbir olmayan ve itiraf yapmayan bir kişi, direnmenin odağında duruyordu. Böyle bir yapıyı sayımızın azlığına rağmen sonuna kadar götürdük. Yalnız PKK'lıları değil, tüm cezaevindekileri korumayı ve kollamayı kendimize şiar edindik.

Bir baş soğanı, bir dilim ekmeği ve herşeyimizi paylaştığımız, günlerce hücrelerinde çile doldurduğumuz anları ne çabuk unuttunuz. Biz, bir sigara için birbirimizle kavga mı ettik? Gizli gizli hücrelerden götürülüp iş mi verdik? Hangi direnişe katılmadık? Herşeye rağmen PKK'yı hangi aşamada korumadık ve desteklemedik? O gün söylüyorduk, bugün de söylüyoruz: Biz PKK'lı değildik ve yaptığımız doğru idi. Bugün de bu görüşte direniyoruz! O gün bütün siyasetselere göre ağırlıklı bir nice-lik olan PKK'nın çürümmesini engellemek zorundaydık ve bu cezaevi için geçerliydi. Bunun gerekçeleri detayları ile mutlaka açıklanacaktır...

Devrimcilerin geçmişte olduğu gibi şimdi de hiç bir şeyden kuşkuyla olmaz. İhanet ve dönekliklerle dolu bir sürecin rasyonelleştirilmesi çabaları, başkalarının iftira, karalama ve zan altına alınması kampanyaları ile kotarılmaz.

Burada önemli bir olayı hatırlatmak istiyoruz; cezaevinde -33. koğuştaki kendilerini yakarak eylem koyan arkadaşlarımız PKK'yı ve yöneticilerini protesto etmediler mi? Bu eylemden sonra PKK yöneticileri telaşa düşmediler mi? "Ölüp kurtulmaktan başka çare

yok" diyenlerin içinde yazıyı yazanlardan biri de vardı. Hani, "Abi, şimdi hain olmuşlar-dirimiz bir şeye yaramadı bari ölümüz belki birşeye yarar" diyordunuz. Biz mi gerçekleri öğrendik, yoksa siz mi sık sık "abi, gerçekler kafamıza dank etti, bir daha 1 ve 2 nolu'daki gibi hata yapmayacağız, bize yardımcı olun" diyordunuz?..

Cezaevi olgusuna zaman ve mekan koşulları içinde doğru ve gerçekçi olarak bakıldığı zaman, bilince çıkacak olan hiç de sizin anlattıklarınız ile çakışmayacaktır. Biz cezaevi pratiğinin sizlere birşeyler anlattığı kanısındaydık, ne yazık ki grup çıkarı herkesçe bilinen o muhtevanıza -sağdan soldan yamalarla birbirine tutuşturulmuş, söküldüğü zaman hep birlikte göreceğiz- hiç bir değişikliği olmadığını gösteriyor. Ayrıca, burjuvazinin genel olarak Kürdistan hareketine uygulamak istediği program hedefleri içinde ve onun strateji ve taktikleri doğrultusunda geçici ve günübürlük başarıları herşeyin üstünde tuttuğunuz bellidir. Ama, yanlışlığını anlayacaksınız...

Böylece bilinci karartarak, hedefi şaşırtarak sorunu başka yere çekmeye uğraşıyorsunuz.. Bu, çok ağır sorumluluklar getirir ve tehlike çanlarını çalar. bunalimum üretim merkezleri birgün mutlaka yıkılacaktır.

Sayısal olarak elle sayılacak kadar az olan bazı grupların davranış ve direnişlerinin eleştirisi ve özeleştirisi kendi içinde olmak koşuluyla, biz bütün açıklığı ile ortada durmaktayız. Elbette bize saldırınızın bir önemli nedeni var, ve guncunmakta da haklısınız... Ken disini "ulusal kuruluşçu" tek ve vazgeçilmez odak sayanlar, cezaevlerinde direniş deneni olgunun sınırlarını nasıl çizecekler bilemeyiz. Ama, bir yazı ile kendinizi rahatlatmış olabilirsiniz.

Siyasetiniz tarafından hazırlanan "o bilinen reklam ve kahramanlık belgeleri" benzeri cezaevi kitabınız da zorla imzalatılacak, çıkarılacaktır. Tamamen yalanlarla doludur. Yazarı olarak görülen kişi bugün hainlikle suçlanmaktadır. Ve "Ben yazmadım ancak ... kısmına itiraz ederek biraz değiştirdim." diyordu. Eğer ona imza atsaydı bir namuslu arkadaşımız ve sizin de bildiğiniz M. B. öldürülmezdi. Ama, atmadı ve namuslu olarak öldü...

Bakınız size önemli bir gün hatırlatmak istiyoruz:

Hatırlarsınız. 10 Kasım 1981

hatırladıkça insanı rahatsız eden kötü bir gün... Kişiliğimizin, onurumuzun ayaklar altına alındığı gün... Merkezi yayından Yüzbaşı E. Oktay: "Bugün büyük Ata'nın 43. ölüm yıldönümü, cezaevinde bir tek teslim olmayan sinek bile yok" dediği gündü. Askeri siyah montların resmen PKK'lılar tarafından giyildiği zamanlarda ve böylece TTE için de gerekli zemin oluşmuştu.

Özcesi ihanet ve itiraflarla dolu bir sürecin parsasını toplamaya gayret etmeyiniz, altında kalırsınız ve kalacaksınız. Alışılmış olan yapınızla, "Onlar bir kaç serseri, kusura bakmayın, bizi bağlamaz" deyip geçeceksiniz... 10 Kasım günü PKK'nın bizzat merkez kadrosundan K.P. "M. Kemal'in Ey Türk Gençliği'ni", M.H.D. "Tarihte Türkler" in durumunu anlatan bir yazıyı, G.A. bir "Şiir", M.S.B. Mustafa Kemal'in "Samsun'a çıkış şiiri"ni, Korsan Ömer başına başına "İstiklal Marşı'nın on kıtasını" okumadılar mı? Bizim arkadaşlarımızdan M. K. ve R. A. Atatürk'ün heykeli yanında on dakika esas duruşta dikilmediler mi? Daha neler neler olmadı mı? Niçin bunları yazmıyorsunuz? O gün put gibi esas duruşta binlerce insan hep bir ağızdan yüzbaşının tekmili ile toptan "İstiklal Marşı" ni okumadı mı? Dinlemedik mi? Evet zor ve baskının, işkencenin altında bunları kınamak değil, gerekirse savunuruz da. Ama, sizin gibi yapmayız... Çünkü bütün bunlar kaba kuvvetle, en çirkin yöntemlerle, baskı ve işkence ile yapıldı...

Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin en geniş zeminde ve bütün siyasal güçleri içine alacak ciddi birliktenliklere ihtiyacı vardır. Ve şunu bilmelisiniz; Kürdistan ihtilali kitlelerin ayaklanması ve yönlendirilmesiyle gerçekleşecektir. Askeri eylem adına ve zorunlu askerlik yasası, vergilendirme vb. ne idüğü belirsiz yaptıklarınızla, kitlelerin mücadeleden soyutlanması ya da karşı devrimci bir çizgiye itilmeleri üzerinde ciddiyletme durmalısınız... Eğer daha önceki yenilgi dönemleriniz gibi bir daha tökezlerseniz, o "yalvarma yöntemleri" nizi inanınız bu kez hiç sökmeyecektir...

Şuraya gelmek istiyoruz; 5.000 PKK'lının savunmasını üzerine alan avukata nasıl "ingiliz ajanı" diyorsunuz, bu ne kadar yalan ve soyutsa ve kendi tabanınızı bile ikna etmiyor, arkadaşlarımızı yönlendiğiniz suçlamalar da o kadar ya-

lan ve soyuttur. Bu bir korkunun eseridir. Gelecek kuşaklara ciddi ve bilimsel yöntemlerle bilgi aktarmayı deneyiniz, hiç kuşkunuz olmasın bu namuslu olmanın gereklerinden biridir. Biz bunu yapacağız... Aksini yaparsanız o da adı ile anılır...

Unutmamalısınız, Diyarbakır Cezaevinde grup olarak -ki siz çoktan çok itiraf olacaksınız, bu doğaldır diyorsunuz- çözülen, dökülen ve sayfalar dolusu itirafalarda bulunan; ispiyoncu üretin hemen hemen tek hareketi PKK idi. Bunu inkar edemezsiniz. Evet direnen yanıyla ve itirafını geri alanıyla ve kendi kişiliğini koruyanlarla da bir varlık olduğunuz açıktı. O övündüğünüz yazılı savunma hakkı verildikten sonraki savunmalarınızın zaman içinde, birbirini tamamen dışlayan belirlenmelerle dolu olduğu görülecektir. Ki, savunmalar için ve icazetle yapıyordu. İdarenin istediği savunmalar gönderiliyordu ve cezaevindeki tüm işkence ve uygulamalar savunmalardan çıkarılıyordu. Bunu böyle yapmadınız mı? Biz yine de, savunma hakkının ve yapılan savunmaları her şeye rağmen kutsal sayar ve sahipleniriz. Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin her değerine sahip çıktığımız gibi. Evet, böyle değerlere sahip çıkarız...

Mutlaka namuslu olmak gerekir, bu direnmeye de gölge düşürmez...

36. Koğuştaki zorla ve işkenceyle arkadaşlara yedirilen cırdanları, 35. Koğuştaki gönüllü olarak yakalayanlar kimlerdi? Bunun nedenini bilmiyor muydunuz? O günkü koşullar oydu... Ve bu tür şeylere hangi arkadaşımızın karşı çıktığını siz daha iyi bilirsiniz. 25. Koğuştaki sizin arkadaşlarımız vardı, kimin direnişi kırıldığı biliyorlardı, neden iftira ediyorsunuz? Orada dayağı yiyen de bizdik. Ve bizimle omuz omuza olan sizin arkadaşlarımızdan öğrenebilirsiniz. Jurnalci de PKK'lıydı...

Cezaevi insan hafızasını zayıflatabilir, sizin de hafızanız zayıflamış olacak ki, bazılarının zayıflamaz, bilerek her zaman bu yöntemleri uyguluyorlar. Eylül 83 direnişinde "Yaşasın PKK" sloganına hemen hemen hiç kimse sahip çıkmadı ve "Biz İnsanlar, İnsanca Yaşamak İstiyoruz, Kahrolsun İşkence" sloganlarına sahiplenildi... Cop sokulanlarla sokulmayanlar, insanca yaşamak isteyenlerle istemeyenler ayrımı bizi ayağa kaldırdı ve biraz olsun idareye karşı koyma birliğine getirdi. Orada da yanlış

taktiklerle ve bilerek cezaevini, önceden de olduğu gibi, yenilgiye götürüyordunuz. Bütün bunlara sizin de içinde bulunduğunuz grup tanıklıdır. Ayrıca biz burada direnişlerin oluş ve sonuçlarını değerlendirmeyeceğiz, bu ayrı bir sorundur...

Sonuç olarak şunu da ekleyelim; 4 Ocak Direnişinde tek tip elbiseye karşı direnen güçleri tekrar değerlendirin. Spor salonunda kimin isteyerek soyunduğunu tekrar inceleyin. İftira etmeyin, ayrıca kınanacak bir şey de değildir. Sizin TTE'ye muhtevada karşı olmadığınız hemen ortaya çıktı. TTE giyilmesi kabul edildikten hemen sonra, büyük bir özenle onları düzelterek, özel biçim vererek ve Yüzbaşı Abdullah'ın arkadaşımıza gösterip, "Bak nasıl da giyiyorlar, sanki kot elbise gibi -gamaşır suyu ile yıkanarak-" dediğini unutmadık... Bunu yapan da sizlerdir, üzerine arkadaşlarımızla az mı tartıştınız... Ayrıca, hangi koşu idareye zorluk çıkarmadan TTE giydi, bu da biliniyor ve bunun başında da 35. Koğuş geliyordu. Ve sizin arkadaşlarımızın bir sigara için bunu nasıl yaptığını da biliyoruz... İdareye bizi satan arkadaşınızı sonradan tecrit ettiniz mi?

Yalan yanlış ve uydurma bilgilerle halka bilgi aktaranlar, -içinizden biri, o kendisini iyi bilir, 4 Ocak Direnişinde suçladığınız arkadaşlarımızdan biri tarafından suçüstü yakalanınca "yalan siyasette bir araçtır abi" deyip, geçiştirmemiş miydi? Onları bu bilgilerle yönlendirenler, denizcilere yanlış haritalar düzenleyen coğrafyacılar kadar suçludurlar...

Diyarbakır Askeri Cezaevi
29. Koğuştan;
Hüseyin Yeşiladağ
25. Koğuştan;
Ergül Kıyak

Norveç
Kürt Komitesi
Yöneticilerinden
**Wenche
Larsen'in**
Çalışmaları
R. ALASOR'un
Röportajı
KURDISTAN PRESS

KURDISTAN PRESS
rojname hefteyi □ haftalık gazete

**Kurdî - Tirkî
Kürtçe - Türkçe**
Rojname Hefteyi • Haftalık Gazete
Hejmar - Sayı; 50 (21) • Hefte 48
01 Kanûn • Aralık 1988

Berpîrsiyarê Giştî
Genel yayın yönetmeni
Orhan KOTAN, 08 - 29 50 56
Berpîrsiyarê Aliğîr
Yardımcı yönetmen
Çetin ÇEKO, 08 - 29 83 32
Adress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Büro; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8-29 83 32
Telefax; 131 42 ANK S
Telefax; 08-29 50 56
Bankgiro; 343-5559
Postgiro; 2 65 33-0

Çapxane • Baskı;
Tidnings Tryckarna på Åland AB

- Nivîsarên ku tèn şandin li xwedîyan venagerin
- Gönderilen yazılar iade edilmez
- Redaksiyon dikare nivîsarên ku ji rûpelên xwendavanan û Serbest Kürsî re tèn şandin, li gor düzêna rûpelan, kurttir bike.
- Serbest Kürsü ve Okuyucu Sayfası için gelen yazılar, özüne dokunulmadan sayfa düzenine göre redaksiyon tarafından kısaltılabilir
- Eger xwediyên nivîsarên kurdî tiştekî taybetî nebêjin, redaksiyon dikare, li gor standardên zîmanê kurdî, guhertînen pewist çêke

ABONE

3 Mehî • 3 Aylık 6 Mehî • 6 Aylık Salek • Yıllık
48 SEK-24 DM 96 SEK-48 DM 208 SEK-104 DM

Tarih / Dîrok.....

NAV / PAŞNAV
İSİM / SOYİSİM

NAVÎŞAN
ADRES

WELAT / ÜLKE

Hûn dikarin heqê abonetî li ser hesaba GILALA AB Postgiro 26533-0 Stockholm razinin û sûreteke jê ji Box 7080, 172 07 Sundbyberg-Sweden re bi qarta abone rêkin.

Abone ücretini GILALA AB PG; 26533-0 Stockholm kontosuna yatırarak, bir kopyasını Box 7080,172 07 Sundbyberg-Sweden adresine abone kartıyla birlikte postalayarak abone olunabilir.

KURDISTAN PRESS
rojname hefteyi □ haftalık gazete

**Kurdîsk Türkîsk
Veckotidning**
Nummer; 50 (21) • Vecka 48
01 December • Kanûn 1988

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-295056
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-298332

Postadress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besökadress; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8 - 29 83 32
Telefax; 131 42 ANK S
Telefax; 08 - 29 50 56
Bankgiro; 343 - 5559
Postgiro; 2 65 33 - 0
Tryckeri; Tidnings Tryckarna på Åland AB

ERMENIYEN AZERBEYCANÊ DI BIN TEHDIDA TERORE DE NE**Bi helikopteran reviyân!**

□ Bi hezaran jin û zarokên Ermenî ji nav destê Azeriyan bi helikopteran hatin revandin û bi zorê xwe xilas kirin.

□ Gorbaçov dibêje; "Çawa ku tê zanîn ev bûyer, netîce siyaseta prestroykaye."

"Em tene gurandin"

Ermenî bi qefle qefle ji Azerbeycanê direvin. Zêdetir jî, jî bajarê Kirovabadê.

Li gor agahdariyên şahidan ku bûyer bi çavên xwe dîtine, di 25 ê Teşrinê de zarokên Ermenî yê bêçare xwe avêtine bextê Kilîsa Kirovabad û li cihê xwe-parastinê geriyan. Bi alîkariya balafir û helikopteran, Ermenî ji bajêr hatin derxistin. Refên leşkerî jî li ser wî rê dîfirin û datînin.

Pevçûna di navbera van herdu Komarên Sovyet ku cînarê hevdu ne, Ermenistan û Azerbeycan di 25 ê Teşrinê de zêdetir xurt bû. Melûmatên ku li ser bûyeran tê gotin ne weke hev in.

Bi fermî hatiye gotin, ku bi şev derketin ji derve, li paytextê Azerbeycanê Baku û du bajarên din yê Azerbeycanê, di Kirovabad û Naxçewanê de qedexeyê. Li van herdu bajarên dawî tank dewriyan digerin. Tê gotin ku xwepêşandanên mezin dom dikin. Ermeniyên ku li Moskovayê dimînin, dibêjin ku doh li Erîvanê derketina derve hatiye qedexekirin.

"Ew xaniyên me dişewitînin"

Li gor agahdariyên şahidan zilmê zor-tirîn li ser Ermeniya li bajarê Kirovabad dibin. Di vî bajarî de 270 hezar kes dijîn û ji her sê kesa yek Ermenî ye.

Şahidekî bêhêvî yekî Ermenî ku bi telefonê ji Kirovabad dipiyivî, digot; Alîkariya me bikin! Ew xaniyên me dişewitînin.

Yekî din jî digot "Azerî, Ermeniya digurînin!" Bagrat Asatryan endamê jê Akademiya Zanyarî ya Ermeniya ye û bi kesekî jî welatê xwe ku li Kirovabad rûdine peyivî bû. Wî dibêje; "Ev ji Sumgaytê xirabtir e. Sumgayt ew cîhe ku, di pevçûna navbera Ermenî û Azeriyan de bûbû cihê herî xirabtirîn yê gola xwînê. Di meha sibatê de ji 30 kesa zêdetir Ermenî hatinkuştin."

Gelê Ermenî dixwaze Nagorna - Karabax bi Ermenistanê ve bê girêdan

Foto; Björn Lofström

Ev şerê nûh di navbera Azeriyên misilman û Ermeniyên Fileh de roja sêşemê gur bû. Wê demê 3 leşker hatin kuştin û 126 kes jî di pevçûna li bajarê Kirovabad û Naxçewanê de hatin birîndarkirin.

Azerî daxwaz dikin ku hevaleyê jî yê wan ku di pevçûna Sumgaytê de jê re ceza mirinê hatibû dayîn, bê berdand.

Di derheqê van bûyerên dawî de ajansa resmî ya Yekîtiya Sovyetê TASS di Televîzyona Vremya de nûçeyek belavkir li gor wê nûçeyê, şer di navbera Ermenî û Azeriyan de berdevam e. Rewş xirabtir dibe. TASS gunehê van bûyeran xist stûyê "bêberpirsiyariya netewape-restan"

Bi helikopteran reviyân

Bi hezaran jin û zarokên Ermenî ji nav destê Azeriyan bi helikopteran hatin revandin û bi zorê xwe xilas kirin.

Gorbaçov dibêje; "Çawa ku tê zanîn ev bûyer netîca siyaseta prestroykaye"

Piştî ku rewş li Azerbeycanê dijwar bû hikûmet orfî îdara îlan kir. Li pey îlankirina orfî îdara Azerî ketin nav bajarên ku tê de Ermenî dijîn, li wan xistin xanî û milkê wan talan kirin.

Li gor ajansan Leşkerê Sor, doktor, xwarin û alîkarî bi zehmetî gihîştîye Ermeniyên, ku di bin tehdîda Azeriyan de ne. Azerî di hin ciyan de derdora xaniyên partî girtin û wan protesto kirin. Di nav wê teşqeleyê de Azeriyek bombe davêje zabîtek û du kesên din tîn kuştin.

Li gor axaftina Andrej Saxarov, ku li Amerikayê kiriye; di wan rojên dawî de qasê 130 Ermenî hatine kuştin.

Gorbaçov jî ser van pirsên dawî dîtînin xwe di qebûlkirina Serokê Franse François Mitterrand de bo Televîzyona Fransî weha anî ziman;

"Çawa ku hun jî dizanin ev bûyer netîca prestroykaye. Prestroyka û Glasnost mecal dide herkesî, ku dikarin bi serbestî îdeolojiyên xwe biparêzin, bîr û baweriyên xwe îfade bikin.

Em problemên welatê xwe bitenê dikarin ser hîmên dostanî û birayetiya gelan çareser bikin.

Niha rewşa Komarên Baltîq, Ermenistan, Azerbeycan û Gurcistan serê Gorbaçov pîrr diêşîne. Her diçe bûyerên nû û mezin derdikevin. Komarên Baltîq hin mafên nû dixwazin, Ermenî Karabaxê dixwazin, Azerî li dijî Ermeniyên teror bikartînin û Gurcî jî li hember biryarên hikûmetê protestoyan çêdikin.

Bu işkenceciyi tanıyın!

13 Kasım 1988 tarihli 2000'e doğru dergisinin kapak konusu olan "hangisi gazeteci hangisi polis" adlı yazının fotoğrafı oldukça ilgi çekiciydi. Derginin kapak fotoğrafında yer alan şahıs, İstanbul, Sirkeci İkinci Şube Ağır Suç Masası polislerinden meşhur işkenceci-Nusret'ti.

Aslen Kars'ın Sarıkamış ilçesinden olduğu söylenen İşkenceci Nusret, İstanbul'un Tarlabası, Kasımpaşa ve Beyoğlu semtlerinde muhbirlikle işe başlamış, yaptığı ihbarlarla göze giren İşkenceciye bir müddet sonra bekçilik, sonra da polislik görevi verilmişti.

Ahmet Ateşli'nin 2. Şube Ağır Suç Masası Amiri olduğu dönemde onun yönetimi altında ve Baş-

komiser Fazlı ... nın ekibinde işkenceci olarak görev yapmıştı.

2. Şubede yaptığı vahşice işkenceleriyle ün salan Nusret, bir çok devrimcinin sakatlanması ve ölümlüyle sonuçlanan işkence uygulamalarına katılmıştı.

Gaddar işkenceci kişiliğiyle tanınan Nusret, zaman zaman, tesadüf de olsa basında ilginç görüntülerle yer alıyor...

Bu işkenceciyi özellikle 12 Eylül darbesinden sonra gözaltına alınan siyasi tutuklular çok iyi tanırlar. Çünkü birçok devrimci onun işkence tezgahlarından geçti. Bu, İstanbul 2.Şube işkencecilerinden polis Nusrettir.

